

Eesti Apostlik-Õigeusu Kiriku häälekandja

Metropoolia

Sest sina saad Kristuse tunnistajaks kõigile inimestele selles, mida sa oled näinud ja kuulnud. (Ap. 22,15)

*Me tunnistame armu, kuulutame halastust, ei varja heategusid.
(Suurest veepühiitsuspalvest)*

Foto: Aristankos Sirviö

Pühim oikumeenilise patriarh Bartolomeus – 20 aastat patriarhina ja 50 aastat Kiriku teenistuses. Palju aastaaid!

—
Sinodaalne jõululäkitus. Lk 2 / Kihnu Nikolaose kiriku pühitsemise 150. aastapäev. Metropoliit Stefanus. Lk 2-3 / Kollokvium „Usk ja ühiskond” Euroopa Kirikute Nõukogus. Metropoliit Stefanus. Lk 4-5 / Püha Sinodi teated. Preester Tiihon Tammes. Lk 5 / Välisuudised. Preester Sakarias Leppik. Lk 5 / Katehheesileheküljed. Püha Johannes Kuldsuu ja P. V. Paschos. Lk 6-7 / Tartu Ülikooli usuteaduskonna taasavamise 20. aastapäev. Preester Andrei Sõtšov. Lk 14 / Hiiumaa Kuriste ja Malvaste pühakojad. Preester Aabraham Tõlpt. Lk 15 / Oikumeenilise Patriarhaadi pastoraalhoolekande konverents. Tauri Tõlpt. Lk 15 / Jumalasünnitaja Kozelštšani imettegev pühakuju. Ülempreester Mattias Palli. Lk 16 / LASTELEHT Lk 8-9.

Nr 58
DetseMBER
2011

EAÖK Piiskoppide Kogu Jõululäkitus Meie Issanda Jeesuse Kristuse sündimise pühal

„Tulge, röömustagem Issandas, ja mõistetult tänase salaaja üle: aja vahe sein langes maha ...” (Stihhiiradest).

Austatud isad preestrud ja diakonid, Armsad munkpreestrud ja nunnad, Kallid vennad ja öed Kristuses!

„Vahesein langes maha” – nii lugesime hetk tagasi. Võitlus selle maailma vürstiga algas Issanda sündimise ööl. Jumalariik on teel. Jesus sündis meie, inimeste seas, et vabastada meid maise elu ummikteedest: patust ja surmast. Jesus ei sündinud mitte selleks, et pakkuda inimkonnale körgetasemelist õpetust, vaid selleks, et jäädva meie juurde, olles võtnud enesele meie inimsuse. Jesus ei sündinud mitte selleks, et meil oleks siinemas parem elu, vaid selleks, et me päriksime igavese elu. Jesus sai inimeseks, et meie, inimesed, võiksime saada jumalikuks. Selline on salasus, mida meile täna ilmutatakse.

Võttes enesele meie ihulikkuse, said Kristus osa ka inimelu karmist töelustest. Juba väga varakult tuleb Tal kokku puutuda Petlemma rahva viletsuse ja ükskõiksusega, kui võõrastemajapidaja tema ees ukse sulgeb, Heroodese tagakiusamisega. Ta peab põgenema Egiptusesse. Üksnes lihtsad inimesed, karjused, kes hoivad omaette, kellest midagi head ei arvata, tunnevad südames esimestena ära selle, kes neile on sündinud.

Ometsigi laulame täna hommikul: „Meie Päästja, Päevatõusmine Kõrgelt, tuli

ülevalt meie juurde...” (eksapostilaari algus). Seega on lootust: Jeesus Kristus on tulnud, et võtta meie koht Jumala ees, kanda meie süüd, meie patte ja juhatada meid Isa juurde.

Lootus on alles. Sest Tema, kes sündis, tuli maailma, et panna meis alus jumalariigile, rahu ja armastuse riigile. Kristlik lootus pöhineb Jumala maailma päästmise kaval, sellel, et päästetöö Kristuses saab teoks kuni aegade lõpuni. Võtke jõuludest Jesus ja järelle jäab üksnes 25. detsember, mis on päev nagu iga teinegi.

„... Ja meie, kes pimeduses ja surmavarjus istusime, leidsime töe, sest Neitsist sündis Issand...” (eksapostilaari lõpuosa). Meie lootuse ainus allikas on lihaks saanud Jumalapoja päästev armumajapidamine, mis viib Petlemma koopast ristisurma ja ülestõusmiseni. Seepärast on meie lootus tugev ja miski ei suuda seda murda vaatamata kõik-sugu kaotustele, ebaõigusele, katsumustele, mis meid otseselt või kaudselt puudutavad, majanduslikule allakäigule, ebakindlusele tuleviku ees, ühiskonna karmusele, rahaga hangeldamisele, korruptsionile, nii suurte kui ka väikeste ülbusele. Vaatamata sellele ei pea meie lootus meid kunagi alt ega jäta meid häätta, sest „Jumala armastus on välja valatud meie südamesse Püha Vaimu läbi, kes meile on antud” (Rm 5:5). Ja selle lootuse kaaslasteks on röööm ja rahu. Kindel ja leplik röööm, mis ei aurustu piinava kurbuse lõosas. Rahu, mis täidab meie olemuse sügavuse, ehhki meie ümber on rahutut segadust.

Meie maailmas on öö, meie maailm külmetab. Need, kellel pole leiba, tahavad elada, ja need, kellel seda jagub, ei tea enam, milleks elada. Petlemma ööst alates on Jeesuslaps meile alati antud meie ihulikus viletsuses, et meist saaksid Taevase Isa lapsed, et me võiksime elada koos Temaga ja Tema läbi. On vaja julget lootust, et tunnistada, et aegade alguse Jumal – Sõna, mis kõike kannab – on kinkinud end meile vastsündinud lapsuksesa loomade sõimes. Selles püha töde peitub siin, selles alanduses, mis viib Jeesuslapse sõime altarilt risti altarile, haua ja ülestõusmise altarile, euharistia altarile. Selles on meie lootus, kindel usk, milles saab alguse röööm; kindel usk, et tänu sellele meie inimmõistusele mõistetamatule Jumala alandumisele võib kõik saada päästetud.

Petlemma koopas teeb Jumal mida- gi enneolematut. Ta otsustab mitte karistada ühiskonda, kus võimalused on ebaõiglaselt jaotatud ja kus tugevamatel on alati õigus. Ja seepärast tuleb meilgi nüüd Jumalat teistmoodi hoomata. Meil tuleb vaadata sündmusi teise pilguga. Enamuse ajast, tunnistagem ausalt, oleme rahuldu-nud pealtvaatajaga rolliga, nagu asuksime ise väljaspool toimuvat; nagu oleneks meie arusaam asjadest vaid hetke tujust.

Armsad vennad ja öed Päästjas!

Kristuse lihaksaamise salasus ei pärine Kringist muinasloost, mis hästi lõpeb. Lihaksaamise salasus seisneb inimeste pühendumuses saada võimsaks osaliseks imes, mis muudab maailma. Sest töepooltest: see

seiklus puudutab meist igaühte isiklikult, kui anname tunnistust oma usust. Ainult usu läbi saame juhunut uskuda, saame uskuda mõtet, et Sõna on töesti lihaks saanud, sest meie usk on selle sündmuse tunnistajaks. Loomulikult ei saa Sõna lihaks või leib Kristuse Ihuks meie usu läbi. Aga usk laseb meil sellest salasusest osa saada.

Ärgem siis hoidkem Jeesust endast eemal. Tehkem Talle koht oma südame sügavuses, oma mõtetes, plaanides, otsustes, vaevades. Andkem Talle esimene koht ja Tema annab meile eluaseme oma Isa majas. Ning oma usu ja lootuse toel palugem Jumalat, et Tema annaks meile uue näo, uue südame, heldemad käed.

Et me saaksime sellel õnnistatud, ainukordsel ja hilgaval päeval imetleda rahus ja röömus Jeesust, maailma Päästjat, meie sekka tulnud Jumalat; Jumalat, kes on meiega, Immaanueli. Aamen!

Head ja õnnistatud Issanda sündimise püha! Head, püha ja õnnistatud uut 2012. aastat!

Meie Issanda ja Päästja sündimise pühal armu aastal 2011.

† STEFANUS,
Tallinna ja kogu Eesti metropoliit

† Eelija,
Tartu piiskop

† Aleksander,
Pärnu ja Saare piiskop

Jutlus Kihnu Nikolaose kirikus sinodaalsel liturgial 25. septembril

1. Aga sündis, kui Jeesus seis Genneesariti järve ääres ja rahvas tema juurde tungles Jumala sõna kuulama, 2. et ta nägi kaht paa-ti järve ääres seisvat. Aga kalurid olid neist välja läinud ja loputasid vörke. 3. Astunud paati, mis oli Siimona oma, palus Jeesus teda natuke maad rannast eemale sõuda. Ning ta istus ja õpetas rahvahulki paadist. 4. Aga kui ta lopetas kõnelemise, ütles ta Siimonale: „Sõua sügavale kohale ja laske oma vörgrund vette loomuse katseks!” 5. Siimon vastas talle: „Õpetaja, me oleme terve öö vaeva näinud ega ole midagi saanud! Aga sinu sõna peale lasen ma vörgrund vette.” 6. Ja kui nad olid seda

teinud, püüsid nad nii suure bulga kalu, et nende vörgrund rebenesid. 7. Ja nad viipasid oma kaaslastele teises paadis, et need tulksid neile appi. Ja need tulid, ja nad täitsid mõlemad paadid, nii et need olid vajumas. 8. Aga kui Siimon Peetrus seda nägi, langes ta maha Jeesuse põlvede ette ja ütles: „Mine minu juurest ära, Issand, sest ma olen patune mees!” 9. Sest hirm oli haaranud teda ja kõiki, kes olid temaga, kalasaagi pärast, mille nad olid püüdnud. 10. Nöndasamuti oli ka Sebedeuse poegade Jaakobuse ja Johanneseaga, kes olid Siimona kaaslased. Ja Jeesus ütles Siimonale: „Ära karda! Nüüdsest pead sa püüdma

inimesi!” 11. Ja kui nad olid paadid kaldale vedanud, jätsid nad kõik maha ja järgnesid talle. (Luuka 5: 1-11)

Kallid vennad ja öed Kristuses!

On suur röööm olla täna siin teie juures, et tähistada Kihnu kiriku pühitsemise saja viiekümnendat aastapäeva. Ja seda suurem on minu röööm täna siin sinodaalsel liturgial – ehk siis mitme piiskopi ühisel teenistusel – tänada koos teiega Issandat kõikide imetegude eest.

Sinodaalne liturgia on kiriku jaoks alati suursündmus, sest korraga kannavad ühe kiriku kõik piiskopid endis kogu Jumala rahvast, kogudust. Esiteks kannavad nad usuühtsust ja teiseks kogu kirikliku ihu ühtsust – teineteises ja teineteisega koos, täiuslikus koostööimimises ja ühenduses ülemaailmse Issanda Kirikuga.

Lakkamatult olete teie siin saarel põlvest põlve edasi kandnud Kiriku imet, olete seda puutumatuna usalduse ja truuudusega alal hoidnud. Meie, teie piiskopid, olemegi täna siin, et jagada teile oma imetlust ja tun-

nustust. Et iga pere sellel saarel saaks osa meie Issanda armust, kes on inimesearmasta ja inimese sõber; et iga pere saaks osa meie taevase Isa kaitsest ja toest; et pühak Nikolai, teie pühak ja kaitaja, kostaks teie kõigi eest Kõigekõrgema juures ja toetaks teid igas teie ettevõtmises ja igal eluhetkel.

Tänane evangeelium joonistas meile ilmekalt ette sellise pildi, mida saaks ehk võrrelda teie eluga siin saarel – eluga, mis on täis võitlust maruse merega ja mis sõltub mere tujudest.

Mina ise olen sündinud ja kasvanud mägisel maal, mis oli täis suuri järvi ja rahutuid vulkaane. Siiani meenutan neid hirmutavaid hetki, mil tuul ja torm tõusid lausa jahmatava kiirusega just siis, kui seda kõige vähem võis karta: mäletan nii hästi seda meeleeheit, mis haaras perekondi, kui lained olid lähedase endale nöudnud või kui pikka-de püügipäevade järel olid vörugud lootusetult tühjad. Pikk tunde oodati kala kitsastel paa-tidel, mis iga järsema liigutuse või äkilisema laineharja peale võisid ümber minna.

Tunnen selle meeleteite ära ka Peetruse ülemises, kui Jeesus palub tal sügavamale sõuda ja oma vörugud loomuse kattekts vette heita. Peetrusel on inimese uhkus, ta oli järvelt tühjalt naasnud. Te kõik teate minust pareminigi, kui raske on isa, abi-kaasa või pojana sadamasse tühjade kätega tagasi tulla. Ja siis see kogenud meremees, kalameeste peamees, kes tunneb oma tööd paremini kui keegi teine, saab käsu tagasi järvele sõita mehelt, kes ei ole kunagi ise kalur olnud! Pealegi olid nad juba terve öö ränka vaea näinud ja ka vörugud järgmiseks ööks juba korda seadnud.

Kas võtab ta väljakutse vastu ja teeb end teiste kalurite ees naeruväärseks uuesti järvele sõudes? Peetrus kaalub hetkega olukorda: on väike järv, ainult mõningate paa-tide vastuvõtmiseks piisav kalasadam, hulk ebaõnnestunud kalapüügist pettunud kalureid ja üks noor jutlustaja, kellega ta oli es-makordelt kohtunud, kui too tema ämma tervendas. Ja see jutlustaja käsib: „Sõua sü-gavamale ja visake vörugud vette“. Peetrus, kelle süda on lõhestatud, nagu oleks seal-torm üle kainud, sõnab hetke pärast: „Öpe-taja, me oleme terve öö vaeva näinud ega ole saaki saanud. Aga sinu sõnade peale me läheme ja laseme vörugud uuesti vette“. Tema oma törksuse ja inimliku uhkusega!

Kui võrratu on see lugu, mis kinnitab, et usaldus Jeesuse vastu on parim vahend jõuetuse ja lootusetuse vastu! Luukas annab sellega Peetrusele pääsemise võtme: Jeesu-seta jäavad vörugud tühjaks. Samas näitab see lõik ka meile, et Jeesust usaldades oleme suutelised enamaks kui arvata oskame. Kõige tähelepanuväärsem on, et evangelist valib oma sõnumi edastamiseks Peetrust ja tema kaaslasti kõige enam mõjutava seiga – nende ameti –, millele ta läheneb üsna ebatavalisel moel: puusepa poeg annab nõu elupõlistele kaluritele, kes on pettunud ja väsinud terve öö kestnud viljatust püügist. „Aga sinu sõna peale lasen ma vörugud vette. Ja kui nad olid seda teinud, püüdsid nad nii suure hulga kalu, et nende vörugud rebenesid.“

Piiskopid 25. septembril Kihnu.

Peetrus, olles aru saanud Jeesuse suurust, langes maha tema põlvede ette ja ütles: „Mine minu juurest ära, Issand, sest ma olen patune mees!“. Sel hetkel annab Jeesus patusele mehele lubaduse nüüdsest hakata inimesi oma vörku püüdma: „Ära karda! Nüüdsest peale pead sa püüdma inimesi!“

Milline erakordne hetk! Kui Peetrus kaladest lookas paadiga kaldale sõudis, ei osanud ta aimatagi, et teda ootab ees hoopis teistsugune, palju isiklikum tee, milles saab alguse kogu meie Kiriku tee, selle Kiriku, mille evangelist ka Luukas on. Selles hetkest saab alguse ka täiesti uus mõõde kalameeste elus ja tähenduses. Nüüdsest said neist mitte enam kala-, vaid inimeste püüdjad. Peetrus ei jätkta oma teed üksi, vaid talle järgnesid pärast seda sündmust ka teised kalurid.

Peetrus valis oma tee Issandale kuule-tudes ja uuesti paadiga järvele sõudes. Nii toimides ja end Jeesuse tahtele allutades valis ta otsimata ja ootamatagi oma edasse tee. Ta sai esialgu väljavallituks ja hiljem apostlik, kes Pühast Vaimust saadetuna kuulutas uudist nii Jeruusalemmas kui ka kogu maailmas.

Hiljem tunnistab ta oma teises kirjas (2Pt 1:16): „Meie Issanda Jeesuse Kris-

tuse väge ja tulemist ei ole me teile teatanud mingeid targutavaid müüte jäljendades, vaid me oleme tema suurust näinud oma silmaga.“

Mis puudutab Peetrust, puudutab meid kõiki, eriti teid. Ei ole juhus, et Peetrusel on teie kirikus väga oluline koht, sest ta on kõikide teie perekondade liige: nagu teie, oli ka tema elu seotud mõre-ga ja kahtlemata on apostel Peetrus teie saare täieöiguslik asukas. Töeline kihnlane.

Tänase evangeeliumi kirjakoht oleks voinud rääkida igaühest teist: kõige-pealt jõuetuse tunne, siis lootusetuse hetk, kui jõukatsumine liiga raskeks muutub, ning pärast Jumala leidmist tärkav lootus ja lootus astuda vastu kõikidele raskustele, millega igapäevaelus silmitsi seisame.

Inimese elu eesmärk ei ole mitte koguda maist rikkust või uhkeid tiitleid ega lükata murede lahendamine kõrvale, ilma neile silma vaatamata. Me oleme maailma tulnud selleks, et otsida ja leida Jumalat, et olla Temaga ühendatud.

Nii nagu lind on määratud taevalaotusele lendama ja kala vette ujuma, nii oleme ka meie siia maailma tulnud elama üheskoos Jumalaga, oleme tulnud, et Teda armastada, et oma lakkamatuis mõtetes Temaga olla.

I segi kui see tundub meile esmapilgul arusaamatu, peame mõistma täna loetud evangeeliumilõigus Peetruse südamest tulnud lootusetuschüütet kui töelist vaimulikku tegu, sest selles väljendub inimlikust nõrkusest ülesaamine ja otsustav samm Kõigevägevama Issanda poole.

Enne Issanda tee valimist on ka pühad inimesed oma lootusetuse maailmale välja hüüdnud. Nagu apostlidki, on nad ot-sustanud end edaspidi Jumala poole pöörata ja usaldada ennast ja oma mõtted Issandale.

Siiinkohal mõistame, et üleminnek mee-leheitelt lootusele, inimeste vaevatavelt kahtlustelt ja vastuseisudelt usaldusele, ei toimu pelgalt teorias. Sõna pole kirjutatud ainul eesmärgiga lohutada ja üles ehita inimese kaotatud ja purunenud moraalitunnetust. Hoopis vastupidi: Sõna aitab teostada uut teed, mille inimene valib, jättes maha oma „mina“ ja andes end täielikult ja piiramalt Issanda hoolde. Lühidalt öeldes on see ainus käimist vääriv tee, see ainus elu, mis elamist väärib – elu Issandas. Elu, mis on meile antud maitsmiseks ja röömu-pisaratega endi ümber jagamiseks.

Mu armsad! Pooleteise sajandi järel, mil õigeusk on teie saarel olnud, näen ma teie kogudust kui rikkalikku aeda, mille nii erivärvilised ja nii ühte kuuluvad lilled te olete ja ma olen veendunud, et ilma sügavate juurteta ei oleks te täna need, kes te olete.

Need juures asuvad sügaval teie pere-des, teie vanemate juures, teie koolis, teie õpetajates, teie kohalikes kommetes, selles kõiges heas, mida Kihnu ja kihnlased on säilitanud nii oma kogukonna kui ka meie pühia õigeusu jaoks. Seda head ja märkimisväärset on väga palju nii väikese kogukonna kohta nagu teie seda olete.

Saagu see, kes minu asemel siia saarele saja viiekümne aasta pärast tuleb, öelda samu sõnu samasuguse veendumuse ja vaimustusega.

Kuid et seda saavutada, on teil täita Kilus ja meeliülendav ülesanne, sama-suguse kaaluga, nagu seda oli Jeesuse üles-anne Peetrusele ja tema kaaslastele, milles tänahommikune evangeeliumilugemine kõneles. Ärge piirduge sellega, et annate järeltulevatele põlvedele edasi tänase päeva väärtsuseid, vaid rääkige neile oma usust, päevast päeva, kinnitage neile, et kogu meie elu on pärast Kristuse surma lootusele rajatud, sest Tema on üles tõusnud ja kõik – taevas ja maa ning isegi põrgu – on nüüd-sest Tema valgusega täidetud.

Laske teiegi vörugud vette ja kasutage kaa-luks evangeeliumi ja, nagu apostel Peetrus, saate teiegi inimeste püüdjaiks. Aamen.

† STEFANUS,
Tallinna ja kogu Eesti metropoliit

KOLLOKVIUM „USK JA ÜHISKOND” EUROOPA KIRIKUTE NÕUKOGUS

Eesti Apostlik-Õigeusu Kiriku esimene ametlik osalemine KEKi püsikomisjonis

Metropoliit Stefanus osales oktoobrikuus Euroopa Kirikute Konverentsi (KEK) korraldatud mõttelikest Euroopa Nõukogus Strasbourgis Prantsusmaal. Eesti Apostlik-Õigeusu Kirik on olnud kirikutekomisjoni liige ja selle Euroopa oikumeenilise institutsiooni assotsieerunud liige. 2009. aasta juulis võeti EAÕK KEKi püsiliikmeks ning nüüd osales ta esimest korda KEKi sellisel koosolekul.

Lisaks õigeusu kirikutele osalevad komisjonis „Kirikud ja ühiskond” luterlased, anglikaanid, episkopaalkirikud, evangeelsed kirikud, presbüterlased ning katoliku kiriku vaatlejad. Õigeusu kirikut esindas veel arhimandriit Arsenios Kardamakis, Prantsusmaa metropoolia üldvikaar (kelle Konstantinoopoli Püha Sinod valis mõni päev hiljem Viini ja Austria metropoliidiks), hr Kostas Zorbas ning hr Georgios Ioannou, kes esindavad vastavalt Kreeka ja Küprose kirikut Euroopa Liidus.

Mõttelihingus puudutas põhiliselt kristlike kirikute rolli kristlaste kasvatustöös demokraatliku kodanikuks-olemise jaoks (*Education for democratic citizenship; a role for the churches*). Euroopa kirikute pastoraaltöö ja selle aluseks olev teoloogia on väga erinev Põhja- ja Lõuna-Euroopas, pikaajalise demokraatliku traditsiooniga riikides ja vähem kui üks inimpõlv tagasi kommunistliku diktatuuri alt vabanenud riikides, rangelt ilmalikes ühiskondades ja nendes, kus ristiustku peetakse oma ajaloo aluseks.

Kuid üks ja sama küsimus puudutab kõiki Euroopa kirikuid, nimelt millisel moel või

kus saab kõige paremini demokraatia-alast kasvatustööd teha: perekonnas (mis tihti on kärgpere), koolis, koguduses, ühingutes, sotsiaal- ja diakooniatööga, poliitilise võitluse või ametiühingutega ning uute praktikatega üleilmastuvas maailmas, kus samas kaotili- selt püüdakse jätkusuutliku arengu poole.

Komisjon kuulas tähelepanelikult ülevaadet Eesti kohta, mille esitas metropoliit Stefnus: Eesti ajaloo viimased kakskümmend aastat, vabaduse taastamine, originaalne kodanikukäsitus pärast viitkümmend aastat Nõukogude diktatuuri ja sellega seotud dekristianiseerimist. Paradoksaalsel kombel stimuleerisid kommunistlikud tagakiusamised püüdlust uue vaimsuse poole (ehkki see püüdlus on vahel kobav), mis tahab olla vastutustundlik ning põhineb transtsendentsil, usul Jumalasse ja igavesse elusse. See on seotud hingelendlusega, mis on kooskõlas inimese olemuslike väärustuste austamisega ja ligimese austamisega, mida vahel kutsutakse kaastundeks, aga mida kristlased nimetavad ligimesearmastuseks.

Nii Komisjoni kutsutud ekspertide köne-dest kui ka temaatiliste töökodade vestlus-test tuli välja, et Euroopa kirikud maad-levad – nagu ka riigid, milles nad oma apostellikkü tööd teevad – kodanikutead-vuse kasvava nõrgenemisega nii täiskasva-nute kui ka noorte seas, ning see, et kirikud püüavad leida viise ja vahendeid, kuidas ärgitada kristlaste teadlikkust selle keskse demokraatliku väärtsuse suhtes.

Põhja-Euroopa liberaalsetes ühiskondades peetakse sealseid reformeeritud kirikuid tihti valitsusvälineks organisatsiooniks, mis tegeleb kultuurilise ja ühiskondliku tööga ning on selle kaudu demokraatliku ühiskonna üks tõhus osa. Kuid vähe on riike, mis tunnistavad ristiusku oma riikliku või euroopaliku identiteedi ajaloolise alusena.

Anglikaanid oma paljude vooludega on ses küsimuses veel järelemõtlemise faasis, sest see teema on keerukas loomult ja toimimiselt monarhistlikus riigikorralduses, mis kaitseb usku ja tagab vabadusi ning mida

ähvardavad tõsised ühiskondlikud konfliktid, kui tegemist on rahvusgruppide erihuvidega või mittekristlikke usunditega, olgu need radikaalsed või ka lõimumisaltid.

Lõuna-Euroopa kirikud ehk valdavalt õigeusu ja Armeenia kirikud, lähenevad demokraatlikule kodanikuühiskonnale hoonpis teistmoodi kui Põhja-Euroopa kirikud. Usk aitas neil tihti säilitada kultuurilist identiteeti Osmani impeeriumis või Nõukogude Liidu mõjusfäärис. Kodanikudemokraatiat oldi siin praktiseeritud algkirikust või Bütsantsist välja kasvanud kristlike kogukondade juhtimises, enne kui vastavad riigid 19. sajandi lõpus või 20. sajandi alguses sõltumatuks said.

Eesti õigeusu kirik ei sarnane ühegi eelnevam mudeliga. Ta ei ole domineerivas positsioonis, sest Eestis domineerib luteri kirik. Ta sai autonoomia Konstantinoopoli Patriarhaadilt, kuid erandkorras („ökonomia” läbi, nagu ütlevad õigeusu kanoonilise õiguse asjatundjad), aktsepteerib ta oma kanoonilisel territooriumil Vene õigeusu kiriku kaht piiskopkonda. Viiskümmend aastat ateistlikke tagakiusamisi, Nõukogude okupatsiooni ja röövimisi Moskva Patriarhaadi poolt paradoksaalsel kombel hoopis tugevdasid Eesti õigeusulisi. Nad naudivad nüüd täiel rinnal demokraatiat kui midagi, millest nad olid ilma jäetud aastatel 1940–1992. Vahel nad koguni kardavad seda kuritarvitada, kuna nad olid selles nii kaua ilma jäetud! Neil kulus natuke aega, et oma energiat koondada, aga nüüd on nad vabaduse ja demokraatia täielikult ja kompleksideta omaks võtnud ning ühen-danud oma ellu kodanike ja usklikena.

EAÖK kanooniline struktuur on sellise demokraatia elav näide oma põhikirjas ja sisemises elukorralduses. Ühtki otsust ei langetata koguduste ja rohujuure tasandiga konsulteerimata. Otsused on kollegiaalsed: vaimulik koos demokraatlikult valitud koguduse eestseisusega, piiskopid koos oma piiskopkonna nõukoguga, kuhu kuuluvad nii vaimulikud kui ka ilmikud, ning Tallinna ja kogu Eesti metropoliit koos Püha Si-

nodiga. Kirikutes on altarieesriided lange-nud, ikonostaasi kuninglik värv on avatud ja mõningates kogudustes katsuvad kogu-duseliikmed koguni koos kooriga jumaliku liturgia teenistust kaasa laulda.

Seetõttu söandab Eesti õigeusu kirik – nagu rõhutas metropoliit Stefanus Euroopa Kirikute Nõukogu komisjoni „Kirikud ja ühiskond” liikmetele – pakkuda ennast, väiksele kohase alandlikkusega, „demokraatia mudeliks”, kes on oma ajast ees ja samas tihedalt juurdunud kirikliku demokraatia teoloogilisse vundamenti. Nagu evangeeliumiski, pole EAÖK demokraatia selline nagu poliitikas. Ta ei rahuldu suhtelise enamusega, kui suur see ka poleks. Usu üle ei otsustata häälteenamusega laadis „pool kohalolijatest pluss üks”. Usk on üksmeeline või teda pole, ja see ühtsus kasvab välja pühakirja üle mõtisklemisest, teoloogiast, palvest ja vennalikkest vestlustest, mis viivad tõese ja õiglase kokkuleppeni ilma järeleandmiste ja nõrkusteta.

Sellisel demokraatliku kodanikuühiskonna praktikal on tähendus Kolmainu kirikus, meie päastja Kristuse, helde Isa ja vägeva Püha Vaimu Kirikus ainult siis, kui Kirik hoiab täielikult ja puhtana alles oma vaimust. Muidu juhtub, nagu apostel Pauluse esimeses kirjas korintlastele (13:1-2): „kui mul ei oleks armastust, siis ma oleksin kumisev vasknõu. ... Kui mul ei oleks armastust, siis poleks minust ühtigi!”

Eesti Apostlik-Õigeusu Kiriku ja tema esikarjase osalemise Euroopa Kirikute Konverentsi ühes kõige tähtsamас komisjonis laseb kuulda Eesti õigeusu taassünni iseäraст tillukest muusikat ning annab mötlemisainet oikumeeniliste väärтustе üle, mida ta ammutab evangeeliumi allikatest, teoloogilistest uuringutest ja palvemõtisklusest, et teenida ühtsust ühesainsas lunastavas Jumalas: Isas, Pojas ja Pühas Vaimus.

† STEFANUS,
Tallinna ja kogu Eesti metropoliit

DEMOKRAATLIKU KODAKONDSUST EDENDAV HARIDUS JA KIRIKUTE OSA SELLES

Strasbourgis Prantsusmaal 5.–8. oktoobrini 2011 toimunud üleeuroopalise konverentsi teemal „Demokraatlikku kodakondust edendav haridus ja kirikute osa selles“ (*Education for Democratic Cityzenship – a Role for the Churches*) sõnavõtud ja arutelud lõpetati edukalt. Konverentsi korraldasid ühiselt Euroopa Kirikute Konverentsi „Kiriку ja ühiskonna komisjoni“ haridusküsimustega tegelev töörühm, Euroopa Nõukogu ja Euroopa Komisjon. Konverentsil

osalesid kirikute esindajad Saksamaalt, Rootsist, Austriast ja Soomest ning anglikaani kiriku, Šoti kiriku, Oikumeenilise Patriarhaadi, Küprose kiriku ja Eesti kiriku esindajad. Kreeka kirikut esindas dr Kostantinos Zorbas, kes töötab nõunikuna Kreeka kiriku esinduses Brüsselis.

Konverentsil arutleti kirikute osa üle seoses demokraatlikku kodakondsust edendava hariduse soodustamisega, mida tehakse peamiselt kirikute spetsiaalsete programmidel kaudu selles valdkonnas. Huvitav oli Küprose kiriku programm, mis seisnes kreeka ja türki päritolu Küprose noorte ning palestiina ja juudi päritolu noorte vanuses 15–18 kohtumises. Kohtumine toimus Rootsi suursaadiku eestvõttel ning Küprose peapiiskopi Chrysostomose ja

Küprose türklaste mufti toetusel, et edenda selle piirkonna noorte rahulikku kooseksisteerimist. Pönev oli ka Oxfordi Ülikooli religioosse hariduse professori Liam Gearoni sõnavött, milles ta rõhutas, et kiri kultel tuleb meie päevil hõlmata oma tegevuste ja usuõpetusega ka demokraatliku kodakondsuse küsimust.

Äärmiselt suurt huvi pakkusid ka Euroopa Nõukogu ja Euroopa Komisjoni esindajate seisukohad. Põhilised esinejad olid õigusküsimuste voliniku Viviane Redingi ja haridusküsimuste voliniku Androulla Vassiliou esindajad, kes rääkisid volinike seisukohtadest demokraatlikku kodakondsust edendava hariduse soodustamisel. Muuhulgas rõhutasid esinejad vajadust suurema demokraatia, õige hariduse ja värttuse ku-

jundamise järele Euroopa Liidus. Androulla Vassiliou esindaja mainis eraldi haridust käsitleva programmi „Education Europe: 2014–2020” majanduseelarve suurendamist. Mõlemad esindajad rõhutasid vajadust kirikute esindatuse järele Euroopa institutsioonides ja eriti haridusprogrammides, sest kirikud on osa Euroopa arengukuiundamisest.

Poliitika osas oli tähtis ümarlaud, kus olid kohal poliitikud ja mida juhtis Konstantinos Zorbas. Ümarlaua ametlik külaline oli Strasbourg'i aselinnapea Robert Hermann, kes on vastutav kultuuridevahelise dialoogi eest ning kes analüüsides religioonidevahelist haridusalast koostööt eriti multikultuursetes Strasbourg'i linnas.

Konverentsi peamised järeltused on muu hulgas järgmised:

1) Kirikute kohustus lisada usuõpetusse ja oma teistes tegevusvaldkondadesse oma liikmetest kodanike demokraatliku kodakondsuse teema, kuigi enamik kirikuid juba teeb seda.

2) Tuleks uesti määratleda kirikute ühis-

kondlik roll, mis ulatub kaugemale lihtsalt heategevusest, ja julgustada valitsusi lülitama kirikuid kodanikuühiskonda kui osa tervest demokraatiast.

3) Kirikutel tuleks osaleda Euroopa Liidu eri programmides (Erasmus, Comenius), mis on seotud haridusküsimustega.

4) Tuleks toetada Euroopa Kirikute Kon-

verentsi hariduskomisjoni tööd, et arendada võimalusi demokraatliku kodakondsuse soodustamiseks.

Julgust andis kogu konverentsil see, et kirikute ja Euroopa Liidu institutsioonide esindajate vahel oli viljakas ja siiras dialoog seoses dialoogi jätkamise ja ühiste eesmärkide leidmisega hariduse vallas.

Lootkem, et see ei jäa järgkordseks lubaduseks seoses Euroopa tulevikuga.

Artikkel pärineb veebilehelt:

<http://www.amen.gr>

<http://www.amen.gr/index.php?mod=news&op=article&aid=7198>

Allikas: Kreeka kiriku esindus EL-i juures

Püha Sinod

PÜHA SINODI TEATED

EAÖK Püha Sinod kogunes istungi 23. novembril 2011. Istungil andsid Püha Sinodi pühitsetud liikmed ülevaate oma tegevusest ja olulisematest sündmustest neile alluvates piiskopkondades; arutlusel olid peamiselt uue jumalateenistusraamatu tölke ja kaplani teenistusega seonduvad teemad.

Preester Tihhon Tammes
EAÖK Püha Sinodi sekretär

Foto: Andres Ots

PATRIARH BARTHOLOMEOS I JA PRESIDENT ILVES OSALESID WORLD POLICY KONVERENTSIL

VIIN, 11. detsember, amen.gr – Tema Pühadus, oikumeeniline patriarh Bartholomeos ja Eesti president Toomas Hendrik Ilves osalesid Viini Hofburgi lossis neljandat korda toimuval juhtimiskonverentsil World Policy Conference.

Patriarhi sõnum konverentsil osalenud riigijuhtidele ja maailma majandusliidritele oli lihtne: kriisiolukorras tuleb veelgi enam kui varem teha koostööd eri eluvaldkondade juhtide vahel.

Patriarh Bartholomeos I kõneles plenaaristungil, mille teema oli „Euroopa kui universaalse juhtimise labor”. Sellel istungil osalesid ühes patriarhiga ka president Toomas Hendrik Ilves, Hiina Rahvavabariigi aseväliminister Fu Ying ning rahvusvahelise tuntusega Türgi majandusteadlane Kemal Dervish.

Rahvusvahelise konverentsi ellukutsuja ning hing Thierry De Montbrial sõnas, et Oikumeenilisel Patriarhaadil on inimkonnale pakkuda ainulaadne universaalse juhtimise kogemus. Patriarhaadi territooriumidel on olnud ruumi eri poliitilistele vaadetele, mis on saanud eluoiguse nii Bütsantsi imperiumi, Osmani imperiumi kui ka tänase Türgi Vabariigi tingimustes.

Patriarh Bartholomeos ütles, et viis sajandit suhetes islami ja judaismiga on Oikumeenilisele Patriarhaadile globaalses mastaabis andnud unikaalse kogemuse, kuidas olla teeni jaks multikulturaalses ja postmodernses ühiskonnas.

Tema Pühadus nentis, et mitmete maailma rahvusvaheliste organisatsioonide jõupingutused koostööks ei ole kahjuks vilja kandnud, sest ühe või teise tööst ei võta osa kõik vajalikud osalised. Näiteks töi ta Maailma Majandusfoorumi või Kirikute Maailmanõukogu, kus viimane ühendab üksnes õigeusu ja protestantlike konfessioone, seal ei osale aga roomakatoliku kirik.

KÜPROSE KIRIK SAI UUE KYRENIA METROPOLIIDIDI

NIKOSIA, 10. detsember, amen.gr – ANA – Küprose kiriku Kyrenia uueks metropoliidiks pühitseti ametisse arhimandriit Chrysostomos Kykkotis, kes valiti sellesse karjaseametisse tänavu 24. novembril.

Välisuudised

World Policy konverents.

World Policy konverents.

Foto: Amen.gr

Kyrenia metropoliit Chrysostomos introoniseeriti Küprose pealinna Nikosia Püha apostel Barnaba kirikus, kuna Kyrenia metropoolia ise asub valdavalt alal, mille on okupeerinud Türgi.

Arhimandriit Chrysostomose pühitseti piiskopiks Küprose peapiiskop Chrysostomos, oikumeenilise patriarhi esindajana osales Rhodose metropoliit Kyrilos.

Küprose Kiriku Püha Sinod valis arhimandriit Chrysostomose Kyrenia metropoliidiks 24. novembril, ta sai üheksa häält. Samadel valimistel sai Mesaoria piiskop Grigorios kuus ja arhimandriit Benedictos Ioannou ühe hääle.

RÜÜSTATI POOLA ÕIGEUSU KIRIKU AINUKEST SKIITAT

VARSSAVI, 10. detsember, OCP – Poola politsei sai teate Odryntki asulas asuva Püha Kiievi Antoniose ja Thedosiose skiita rüütamisest.

Politsei kohaliku piirkonna pressiesindaja teatel olid lõhutud seitse mesitaru, puidust jalakäijate teed, skiita sissekäigukabeli kup-

lirist. Skiita elektriga varustav peamine toitejuhe oli lõigatud pooleks ja traktor oli lõhutud ning lükatud tiiki.

Skiita iguumeni isa Gabriel tänas kõiki, kes atasid vennastut pärast rüüstamist ning organiseerisid vendade elu rüüstele järgnevud öös.

Kirde-Poolas asuv Püha Kiievi Antoniose ja Theodosiose skiita asutati 2009. aastal Suprasli Jumalasünnitaja Kuulutamise Lavra endise iguumenti arhimandriit Gabriel Giba poolt. Skiita on praeguseni Suprasli lavra vaimuliku juhatuse all ning on Poola Õigeusu Kiriku ainuke skiita.

UUS JA IMELIK SALAASI

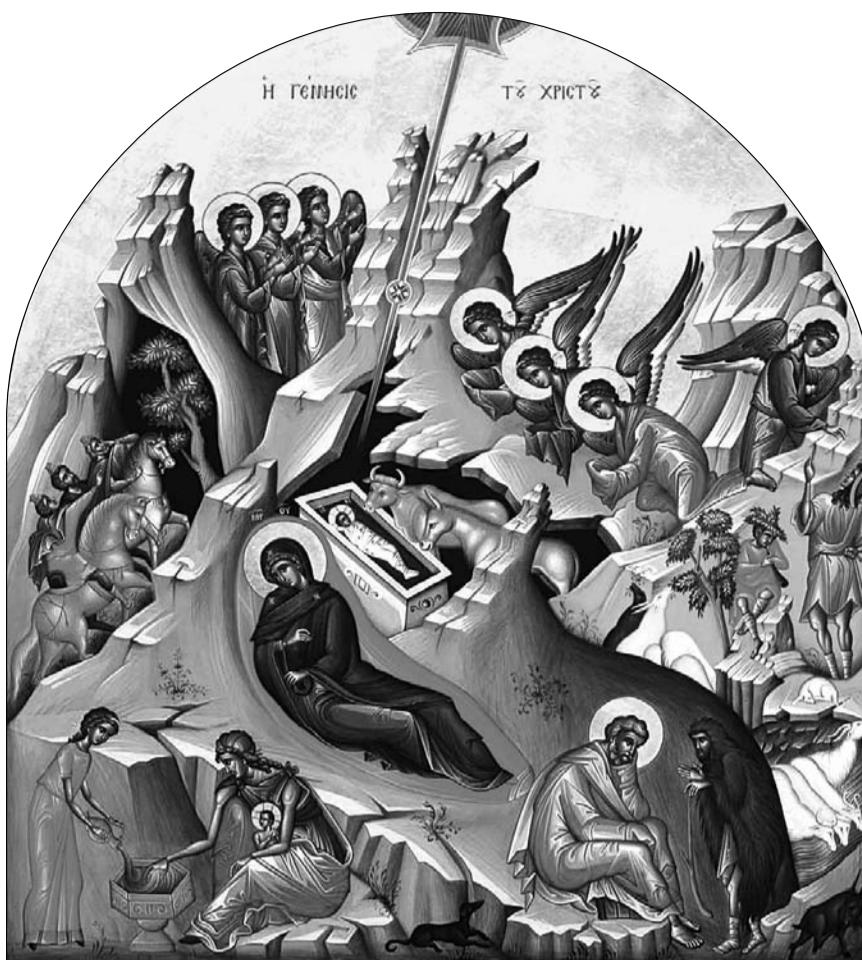
P. V. Paschos

Lisaks tänapäeva inimeste mitmesugused nimesid kandvatele rännakutele – tänavarongkäikudele, mida korraldatakse rahu, soolise võrdsuse, võrdsete õiguste, igasugu „vabaduse” jms saavutamise pärast – kutsub meie Kiriku Jumalast inspireeritud poeet õigeusklikku rahvast neil päevil uuele rännakule: salajasele ja seletamatule rännakule, mis viib meid pimedasse ja tähtsusetusse Petlemma koopasse. Kirikulaulja annab meile kutse sellele õnnistatud rännakule hommikuteenistuse alguses, lauldes härdalt:

*Tulge, usklikud, vaadakem seda paika,
kus Kristus on sündinud;
mingem koos tarkade, Hommikumaa
kuningatega, sinna, kuhu täht juhatab.
Inglid laulavad seal lõpmatult kiitust,
karjased, kes õitsil on, toovad
Talle väärilist laulu üteldes:
Au olgu kõrges sellele, kes on täna
koopas Jumalasünnitajast Neitsist
sündinud Petlemmas Juudamaal.*

Rännakul Petlemma on inimese jaoks hindamatu väärthus ja seda ei saa vörrelda ühegi rongkäiguga, mida korraldatakse n-ö inimese heaks. Sest rännak viletta koopa poole on vaimulik; täht, mis heidab helki meie rännuteele külmadel pimedatel öödel, on meeliköitev Armastuse täht, mida hoiab justkui Jumala enda käsi seal meie vaimutaeva keskel, ning see sirab kõikidele inimestele, kes rändavad alandliku ja puhta südamega Petlemma viletta koopa poole. Ja kui mõned tänapäeva inimesed, kelles pole poeetilisust, armastust ega alandlikkust, ülevad meile, et taevas kosmoselaevaga reisides ei kohanud nad ei Jumalat, ei Tema ingleid ega ka Petlemma tähte, tuleb meil uurida, kes õpetas neid rääkima niisuguseid rumalaid näridusi, mis näitavad, et nende sees ei ole mingit taevast ja järelikult ei ole töenäoline, et nad oma egoistlikul ja ülbel viisil näevad Jumalat, ingleid või tähte, mis viib ja juhatab meid ohutult jumaliku Päästja – Kristuse – juurde.

Neil päevil hakkame – häda meile, et enamasti vaid väliselt – rohkem pühja ja Kristust armastama. Meile tulevad meelde meie lapsepõlv ja siis küllastatud kirik, ja me poetame pisaraid. Peaaegu meie kõik otsustame jäätma oma pürgimused ja igapäevased elumured sinnapaika ning „pühitseda” Kristuse sündimise pühja. Paljud asjaolud aitavad kaasa sellele, et me peaksime pühja ilmalikult: nii, nagu seda suruvad peale kombed ja uus turismijumal, kes perekonda õhutab reisile ja selle viile tuule poole laiali pillub, et perekkmed pühitseksid jõule „maalilisemalt”. Ja nendega, kes püüavad end neil päevil kristlastena näidata, ilma et nad midagi sügavamat tunneksid, v.a oma lapsepõl-

veaastate nostalgiat koos hä davajalike Kristuse sünnipühade meenutustega, on sama pulga peal ka paljud teised kristlasted, kes tähistavad jõule pealiskaudselt, ilmalikult ja lihalikul moel. Aga neil, kes soovivad tajuda midagi vaimulikumat, sügavamat ja raputavamat, et anda oma vaevatud hingeles elu, ei piisa päävakohaste jutukese lugemisest. Nad peavad asuma teeles – nad peaksid juba paljude päävade eest olema asunud teeles – Juudamaa kaugesse linnakesse, vaeesse Petlemma. Neil tuleb armastuse ja alandlikkuse särava tähe juhtimisel palju kõndida, et laut üles leida. Ja kui nad jumaliku lapsukese ees kummardavad, tuleb neil osa saada „uest ja imelikust” salaasjast. Kui me sellest salaasjast osa ei saa, siis on Kristuse sünd üks seik, mis läheb meie hingest mööda, ükskõikseks jättev seik. Kui Kristus ei sünni salajasel ja seletamatul viisil meie sisemises Petlemmas ja me ei saa isiklikult osa Tema inimesekssamisest, ei muutu meie südame pime koobas töenäoliselt kunagi taevaks, nagu juhtus kaks tuhat aastat tagasi – siis, kui „see, kes kuskile ei mahu, mahutas end Neitsisse” ja sündis viletsas koopas.

Lihakssamise „uuele ja imelikule salaasjale” tuleb meil läheneda alandlikkuse ning lihaliku ja vaimuliku puhtusega. Nendel meist, kes töötavad lakkamatult lihaliku naudingu heaks, on väga vähe lootust ligineda Issanda puhtale sünnile. Ja patu sees elades on loomulikult võimatu olla suure hüve vääriline, tähendab tunnetada, et Kristus sünnib ja saab lihaks vaimulikult meie sees. Püha Grigoori Jumalasõnaõpetaja mainib kuskil Platoni sõnu, et ebapuhalt ei ole võimalik ega ka lubatud ligineda puhtale. Ta lisab: „Esiteks tuleb iseennast puhastada ja siis puhtaga suhelda.” Kristlane võis eile ja

juures kinni, aga ta libiseb ja kukub tagasi maa peale, kuna ei suuda end kindlalt taeva külge haakida, on vaja tugevat usku ilma kahtluste ja ratsionalismi tõrksusesta, et ta näeks Jumala lihakssamist, „kes teeb inimese sedavörd Jumalaks, kuivörd Ta ise sai inimeseks. Sest saades ilma patuta inimeseks, teeb Ta nimelt ilma jumalikkust muutmata loomuse jumalikuks ja tõstab selle enda kaudu nii kõrgele, kui madalale Ta ise inimese pärast laskus” (Maksim Tunnistaja). Meil tuleb siin panna tähele püha Maksimi teoloogilise seisukoha sügavust, kes avaldab meile, kui kaugel on Armastus ja Kristuse tegutsemisviis inimeste dialektlistest ja teraapilistest harjumustest. Jumaliku armumajapidamise (*oikonomia*) salaasja juures näeme, et Kristuse puudusekannatamine vähendab meie puudust ja annab meile „vara”, tähendab õigusi jumalikustumiseks ja igaveseks eluks ühendatuna Jumalaga. Sõna lihakssamisest sai meie jumalikustumine. Tema jumalikust tüjenemisest (*kenosis*) sai meie täius. Tema alandumisest (*pathos*) meie vabanemine kirgedest ja kannatustest (*apatheia*). Ja Tema surm andis meile igavesel elu. Nii ei järgi Kristus arstide taktikat, kes tervendavad inimeste vaevusi haigustele vastupidiste ravimitega, vaid ravib sama sampaaga. Jumal-Sõna „vaesus” parandab meie vaesuse. Tema kannatamine arstib meie kired. Tema surm päästab meid surmast. Tema hukkamine päästab meid hukatustest. Ja Tema valu võtab kõik meie valud.

Kristuse sünd jääb inimese jaoks alati „uueks ja imelikuks” salaasjaks. Sest isegi kui Kristus sünnib vaimulikult meie sees, ilmutab Ta end vaid nii palju, kui „palju sa suudad vastuvõetavat mahutada”. Nii „jääb salaasja ülimuse tõttu alati kõikidele nähtamatuks Jumala Sõna, kes saab alati ilmsiks osaduste viisi kaudu” (Maksim Tunnistaja). Kui palju inimene ka ei püüa oma loogikaga jumaliku inimesekssamise salaasja uurida, on võimatu sellega hakkama saada. Inimesel tuleb „lihtsalt ja ilma uudishimuliku uurimiseta” ülistada Teda, kes „hea meelega meie pärast inimeseks sai”. Sest töepoolest, kes suudab oma loogikaga ära töestada ja meile öelda seda, „kuidas sai Jumala Sõna emaihusse? Kuidas oli võimalik, et lihasse sündimine toimus ilma seemneta? Kuidas võis sünnituse ajal jäädä neitsilikkus rikkumata? Kuidas sai ema jäädä ka pärast sünnitust neitsiks? Kuidas oli võimalik, et ülitäiuslik inimene suuremaks kasvades arenes? Kuidas oli võimalik puhast inimest riista? Kuidas võis näljas olija süüa anda? Kuidas sai vaevas olija kinkida jõudu? Kuidas võis kannataja tervendada? Kuidas sai surija elu anda? Ja et öelda seda, mis on esimene ja viimane: kuidas on võimalik, et Jumal saab inimeseks? Ja mis veel seletamatum: kuidas võis saada töeliselt hüpostaatiliselt lihasse Sõna, kes on hüpostaatiliselt tervenisti Isas? Kuidas võis Jumal olla oma loomuselt tervenis-

ti Jumal ja saada tervenisti inimeseks?... Neid salaasju mahutab vaid usk, mis on meelest ja mõistustest kõrgem", lausub püha Maksim.

Prohvetid viitavad Vanas Testamendis tihti sellele, et Jumalaema sünnitas Kristuse „ilma seemneta ja ilma neitsilikust rikkumata”, tähendab jää neitsiks ka pärast Kristuse sündi; Temast on näiteks juttu 1. Moosese raamatul lauses „sinu seemne ja naise seemne vahele” ning kui jutt on põõsast, mis leegitses, aga ei põlenud ära, ja paljudes teistes kohtades. Seda põlevat põõsast seletab poeetiliselt lahti ka Teodor Ptochoprodromos ühes neljavärsilises salmis, mis on oma lihtsus oivaline:

*Põõsas on leekides ja – oh imet!
– need ei põleta seda.*

*Tuli pole tuli; põõsas pole põõsas.
Ja tuli on siiski tuli ja põõsas on põõsas,
kuid kujutab Neitsi sünnitamist.*

Ent meil tuleb uskuda, et täpselt seesama, mis sündis kõigepühama Jumalasünnitajaga „ihulikult” – tähendab, Kristus kogu oma jumalikkuse täiuses asus elama Jumalasünnitajasse ja sündis tema neitsilikust ihust –, võib toimuda

välimu lõikul iga neitsiliku hingega! Ja siis pole Issand enam kohal mitte ihulikult, vaid vaimulikult, Kristus „elab vaimulikult meie sees ja toob koos endaga sinna ka oma Isa”, nagu ütleb püha Grigoori Nüssast. Püha Siimeon Uus-teoloog, üks suur õigeusu müstik, on selle kohta kirjutanud need sügavamöttelised sõnad: „Önnis on see, kes näeb, et ta sisese on asunud maailma valgus, tähendab Kristus, sest teda tuleb pidada Kristuse Emaks, kuna ta sees on lapsukese kujul Kristus, nagu Ta ise üliausana ütles: „Minu ema, vennad ja sõbrad on need, kes kuulevad Jumala sõna ja teevad selle järele”. Sõnad „kes teevad” tunduvad jõulude ajal, mis on rõõmu- ja pidupäevad, võib-olla kuidagi ranged. Aga voorusi ei saavutata ilma puudust kannatamata ja ohvriteta. Õigeuskliku kristlase jaoks on Kristuse sünnipühade tähistamine ja pühitsemine vaimulik. „Austagem”, ütleb üks vana kiriklik kirjamees, „sedä Issanda päeva, ülistagem Kristust mitte tantsude, joomingute ja tühja lobisemisega, mitte mängude, laulude ja muuga, mille üle saatan rõõmu tunneb; mitte raiskamise ja ülesöömisega, vaid tänamise, ülistamise, puhta südame ja muuga, mille üle Jumal rõõmu tunneb ja millega me Teda ülistame. Ärgem ehtigem endid, mehed

ja naised, sest meil tuleb saada maaks ja mullaks, ärgem uhkeldagem riite, ehete ja rõivastega, sest surm ootab meid, ärgem elagem hooruses ja ärgem rõvetagem ennast, sest sellistele valmistatakse igavene tuli ja põrgu, ärgem purjutagem ja õigem, sest homme tuleb meil jälle nälgaga tunda, nagu me poleks täna sõonud. Mida me purju joomisega võidame? Mida head me oma hingele juurde saame, kui õigeme ja raha raiskame? Kui paljud veetsid need päevad mängude ja tantsudega, purjus ja raha tuulde loopides! Aga nüüd on nad ainult muld maa sees ja nad oleksid önnelikud, kui oleksid oma hingele head teinud. Toitkem vaeseid, riitetagem alastioliaid, söötikem köht täis nälastel, jootkem januseid, mingem haiged vataama, küllastagem vange, osutagem küllalislahkust rõõrastele, nutkem patuste pärast, kiitkem pühakuid... ja siis öelgem, et me pidasime pühi ja pidutsesime: siis võtab ka Jumal meie püha vastu, siis rõõmustavad inglid.” Siis tuleb ja asub meie sisse elama uus ja imelik salaasi!

Allikas: P. V. Paschos, „Tuline armastus õigeusu vastu”, Apostoliki Diakonia, Ateena 2006

Mina olen su isa, ütles Kristus,
mina olen vend, mina olen peigmees,
mina olen kodu, mina olen toit,
mina olen rõivas, mina olen
juur, mina olen alus:
mina olen kõik, mida sa iganes tahad.
Ärgu tundku sa millestki puudust.

Mina hoolitsen kõige eest.
Sest ma tulin sind teenima ja
mitte selleks, et lasta end teenida.
Mina olen sõber, ihuliige ja pea,
vend ja õde. Mina olen kõik.
Sa ainult klammerdu
tugevasti minu külge.
Mina sain sinu pärast vaeseks,
hakkasin sinu pärast hulkuriks,
olín sinu pärast ristil ja hauas,
palun sinu eest üleval Isa
ja tulin sinu pärast maa peale
oma Isa saadikuna.
Sina oled mulle kõik: vend ja
kaaspärija, sõber ja ihuliige.

Mida sa veel tahad?

(Püha Johannes Kuldsuu)

tähele pannud, et pühitsetud vee koostis ei muutunud, vesi ei läinud halvaks”, vaid jää selgeks, värskeks ja läbipaistvaks vaatamata sellele, et oli möödunud palju aastaid.

Tol ajal pühitseti vett kord aastas. Aastaks 386 pKr ei olnud veel seatud ei jumalailmumise püha eelõhtu veepühitsust ega ka nn väikest veepühitsust. Natuke hiljem, viienda sajandi keskpaigas, pühitses monofisiidist patriarch Peeter Vanutaja vett jumalailmumise püha eelõhtul: võib-olla seetõttu, et usklikel ei olnud viitsimist keskööl kirikusse tulla. See kiideti heaks kogu Kirikus vaatamata asjaolule, et traditsiooni algataja oli hereetikust patriarch. Väikse ajaga sai see üldiseks kogu õigeusu maa ilmas. Algul isegi võideldi jumalailmumise püha esimese päeva veepühitsuse vastu, sest korrakohaseks veepühitsuseks peeti püha eelõhtu veepühitsust, mida loetakse ka tänapäeval Pühah Atrose Mäl korrakohaseks, ilma et heidetaks kõrvale püha esimese päeva veepühitsust.

Väike veepühitsus seati sisse kaheksandal või üheksandal sajandil ning seda toimetati kirikutes iga kuu esimesel päeval, et see toetaks usklikke, kes tähistasid kuu esimest päeva paganlike toimingute ja allikavee abil ennustamisega. Et väärusrusku kõrvale tõrjuda, seadis Kirik sisse vee pühitsemise pühakodades iga kuu esimesel päeval ja sellest peetakse kinni

tänapäevani. Väikesi ja suuri veepühitsusi viiakse läbi paljudel juhtudel.

Suured ja väikesed veepühitsused ei erine teineteisest pühitseva armu poolest, vaid on võrdsed. Tegemist on pühitsetud veega olenemata sellest, kas veepühitsus viiakse läbi jumalailmumise püha eelõhtul, püha esimesel päeval või muul päeval. Jumalailmumise püha veepühitsust nimetatakse suureks, sest püha töötu viiakse see läbi suure pühakuse ja pidulikkusega. Väikest veepühitsust toimetatakse tagasihoidlikumalt, aga nad on omavahel võrdsed. See on nagu Pühade Andidega, olenemata sellest, kas need pühitsetakse suurte pühade ajal liturgial, kus teenivad koos patriarhid ning kohal on palju piiskoppe ja riigivõimu esindajaid, või pühitseb need tähtsetu, tundmatu ja harimatu preester ning kohal on vaene ja tähtsetu kirikuteenija ja laulja, kes veerib. Need armulauad on ühesugused, mõlemad on ülestõusnud jumalinimene Kristus. Väikesel või suurel veepühitsusel pühitsetud vett hoitakse kodus asjakohase austusega ja me kasutame seda igal sobilikul otstarbel, nagu Kirik meile öpetab.

Pühitsetud vett ei tohi samastada Pühade Andidega. Ei tohi isegi mitte mõelda nende võrdlemisele. Pühitsetud vee pidamine Pühade Andidega samalaadseks ja selle jagamine Pühade Andide asemel on vääröpetus ja jumalateotus. Pühad

Annid on Issand ise, Jeesuse ülestõusnud ja jumalikustunud Ihu ja Veri ning sellel ei ole aseaineid või midagi, mis oleks selleks samalaadne. Kristus on ainus Issand, Jumal ja Valitseja ning Teda ei asenda miski, isegi mitte Tema kõigepühamb Ema ega kõik pühakud. Pühitsetud vesi jääb pühitsetud veeks, kui palju pühitsevat armu sellele ka ei antaks. See ei ole Kristuse Ihu ega saa selleks. Ärgem sattugem eksitusse. Jumala ilmumise pühul pühitsetud vett kasutab Kirik rõvetatud anumate ja toiduainete puhastamiseks. Püha eelõhtul pühitsetud veega pühitseme me isegi loomi ja kui jumalailmumise püha esimesel päeval veekogude vett pühitsetakse, siis joovad pühitsetud vett ka meres, jõgedes ja järvedes elavad loomad.

Pühitsetud vee joomisele ei eelne paastu ei jumalailmumise püha ajal ega ühelgi muul juhul. Studioni kloostri eestseis ja püha Teodori sõnade kohaselt paastume jumalailmumise püha eelõhtul selleks, et valmistuda ilmuva Kristuse vastuvõtuks. Paljud kristlased ei võta valeteabe töötu jumalailmumise püha ajal pühast armulauast osa, sest nad joovad suurel veepühitsusel pühitsetud vett. See on haletsusväärne eksitus. Me saame esiteks osa Pühadest Andidest ja seejärel joome pühitsetud vett.

Allikas:
Atika metropoolia Püha Dimitri kirik

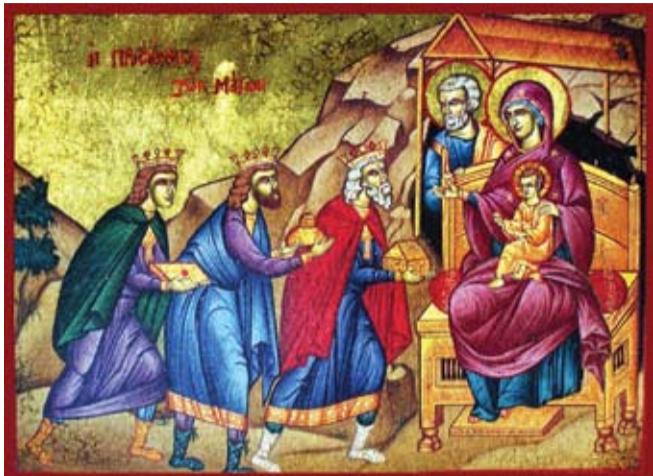
VÄIKE JA SUUR VEEPÜHITSUS

Meie Kirikus hakati alates kolmandast või neljandast sajandist jumalailmumise püha öösel vett pühitsema. Kristlased töid pühitsetud vee koju, hoidsid seda alles kaks, kolm või rohkemgi aastat ning kasutasid seda vajadusteks, mida mainitakse veepühitsuse palvetes.

Milline on veepühitsuse ajalugu? Kõige vanemad andmed veepühitsuse kohta pärinevad neljanda sajandi algusest, mil nõidusest ja kurjade vaimude mõjust vabastamiseks kasutati mitte kiriklikul talitusel, vaid hoopis pühade meeste palvetega pühitsetud vett. Esimesena räägib vee pühitsemisest jumalailmumi püha öösel püha Johannes Kuldsuu.

Johannes Kuldsuu annab meile teada, et jumalailmumise püha keskööl pühitseti kogu vete loomus ja kristlased töid pühitsetud vett anumatega koju, hoidsid seda alles palju aastaid ja kasutasid seda nii, nagu Kirik öpetas. Püha isa oli

Kolm hommikumaa tarka

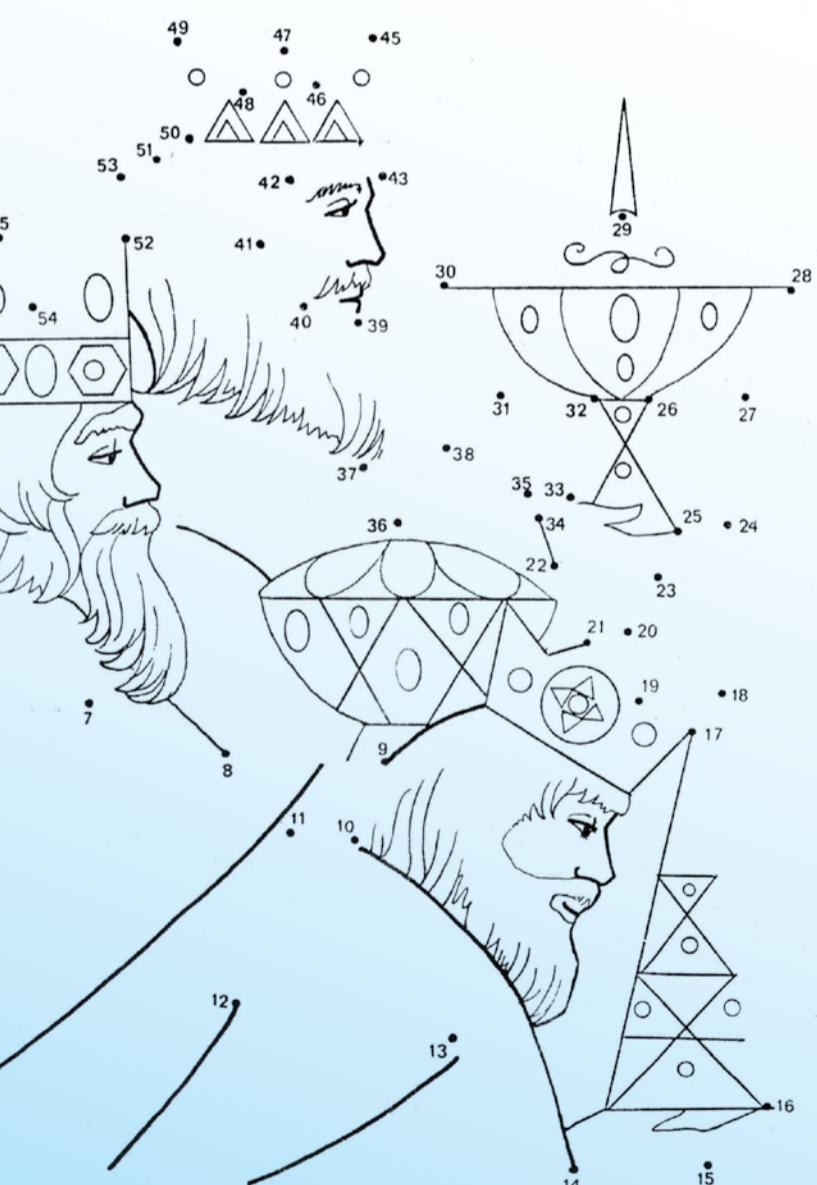
Jõululoost teame, et kõrvuti karjustega olid väikese Jeesuslapse esimete külalistes kolm idamaa tarka või kuningat. Piiblis kirjeldatakse, kuidas taevas süttinud ere täht, mida kuningad olid näinud hommikumaal, käis nende eel, kuni jäi seisma selles kohas, kus kuningad leidsid lapsukese sõimes puhkavat.

Targad kummardasid Jeesuslast ja andsid üle kaasa toodud kingitused. Esimene kuningas nimega Melhior annetas vastsündinule kulda võimu, rikkuse ja igaviku märgiks. Teine kuningas Kaspar töi kingituseks kaasa viirukit, mis Jumala poole läkitatud palvete sümbolina tähistab Jeesuse jumalikkust. Kolmas kuningas Balthasar töi kingitusena kaasa mürrti. See and viitab Jeesuse ristisurmale, sest enne haudapanekut võiti Kristuse ihu mürriga.

Need kolme kuninga kingitused väikesele Jeesuslapsele on tänini hoiul Athosse mäe Püha Pauluse kloostris.

Rahvakalendris peetakse kolmekuningapäeva 6. jaanuaril ning see päev tähistab ühtlasi jõuluaja lõppu. Siis viidi jõulukuusk toast välja, lapsed võisid jõuluüheted ära korjata ning õunad ja maiustused kuuse küljest ära süüa.

Euroopas oli kombeks, et kolmekuningapäeval liikusid linnatänavatel lauludes ringi kunginateks maskeerunud mehed, kroonid peas, käes teivas tähega ja latern. Kuningaskäijad andsid mõnikord ka nukuetendusi.

**KUNINGAD TÖID JEEUSLAPSELE MITU KINGITUST.
ÜHENDA NUMBRID, SIIS LEIAD, MIDA NAD TÖID!**

Püha Spiridon

Jõulukuu pühakute seas on üks silmapaistvamaid püha Spiridon, Korfu saare kaitsepühak.

Spiridon sündis 270. aastal Küprosel. Tema vanemad olid vaesed pölluharjad ja kooliskäimise asemel pidi poisike isa lambakarja valvama. Jumalakartlikud vanemad aga öpetasid Spiridoni lugema ja juba lapsena uuris ta pühakirja. Vanemaks saades Spiridon abiellus, kuid tema naine suri varakult ning sestpeale pühendus ta kogu hingest Jumala teenimisele. Peagi pühitseti ta preestriks, hiljem ka piiskopiks ning tema vooruste, askeetluse ja imetegude kuulsus levis üha enam inimeste seas. Nüüd valvas Spiridon suure pühendumusega oma vaimset karja ehk koguduse liikmeid, kelle Issand oli tema hoolde usaldanud. Spiridonist sai vaeste isa, orbude kaitsja ja patuste öpetaja. Jumala vägi temas oli nii võimas, et põua ajal hakkasid tema palvete peale isegi pilved liikuma ning taevast vihma sadama. Ühel teisel korral tuli maale suur uputus ja jõgede veed töusid üle kallaste. Jällegi võttis Jumal Spiridoni palveid kuulda ja vesi taandus.

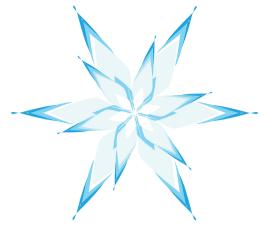
Tuntud olid ka Spiridoni ravivõimed, ta tervendas raskest haigusest palju sid, teiste seas isegi keiser Konstantinos Suure. Kurje ja kiuslikke inimesi ehmatas aga tema kaudu toimiv imevägi. Nii on teada juhtum, kuidas ühel ööl jäid pimedaks vargad, kes tulid Spiridoni lambaid varastama. Äkilise pimedusega löödud kurikaelad jäid lambaedikusse ekslema ja hüüdsid Spiridonit suure häältega appi, paludes, et ta nende peale halastaks. Spiridon kinkiski varastele nägemise tagasi ja lubas neil karistamatult koju minna. Andis isegi toidupoolist kaasa, kuid manitses neid oma eluviise parandama.

Kuulsa askeedi ja piiskopina kutsuti Spiridonit osa võtma Väike-Aasias, Nikaias toimunud I üleilmsest kirikukogust. Sealt tagasi tulles sai ta teada, et ootamatult oli surnud tema tütar Irini. Keegi naine aga pöördus Spiridoni poole ja nõoudis tagasi oma kuldehet, mille Irini olevat temalt laenanud. Kuidas küll ehet ei otsitud, seda ei leitud. Spiridon läks koos naisega tütre hauale ja küsis: „Armas laps, Issanda Jeesuse Kristuse nimel, ütle mulle, kuhu sa panid selle naise ehte?“ Irini vastas isale haua sügavusest ja juhatas kätte kuldehte asukoha. Seejärel jättis Spiridon oma tütre hüvasti, sónades: „Mu laps, jäää nüüd magama, kuni tuleb meie Issand ja sind ühes kõigiga üles äratab.“

Kõigi nende imeliste juhtumiste pärast hakati Spiridonit pühaku ja imettegijana austama juba tema eluajal.

Püha Spiridon suri 12. detsembril 350. aastal. Tema imettegevat ja lagunemata keha hoitakse tänapäeni hinnalisises, 1867. aastal Viinis valmistatud hõbelaekas Korfu saarel Kreekas.

**AITA KOLMEL KUNINGAL JEEUSLAPSE JUURDE JÕUDA!
(Ik 9)**

ТРИ ВОСТОЧНЫХ МУДРЕЦА

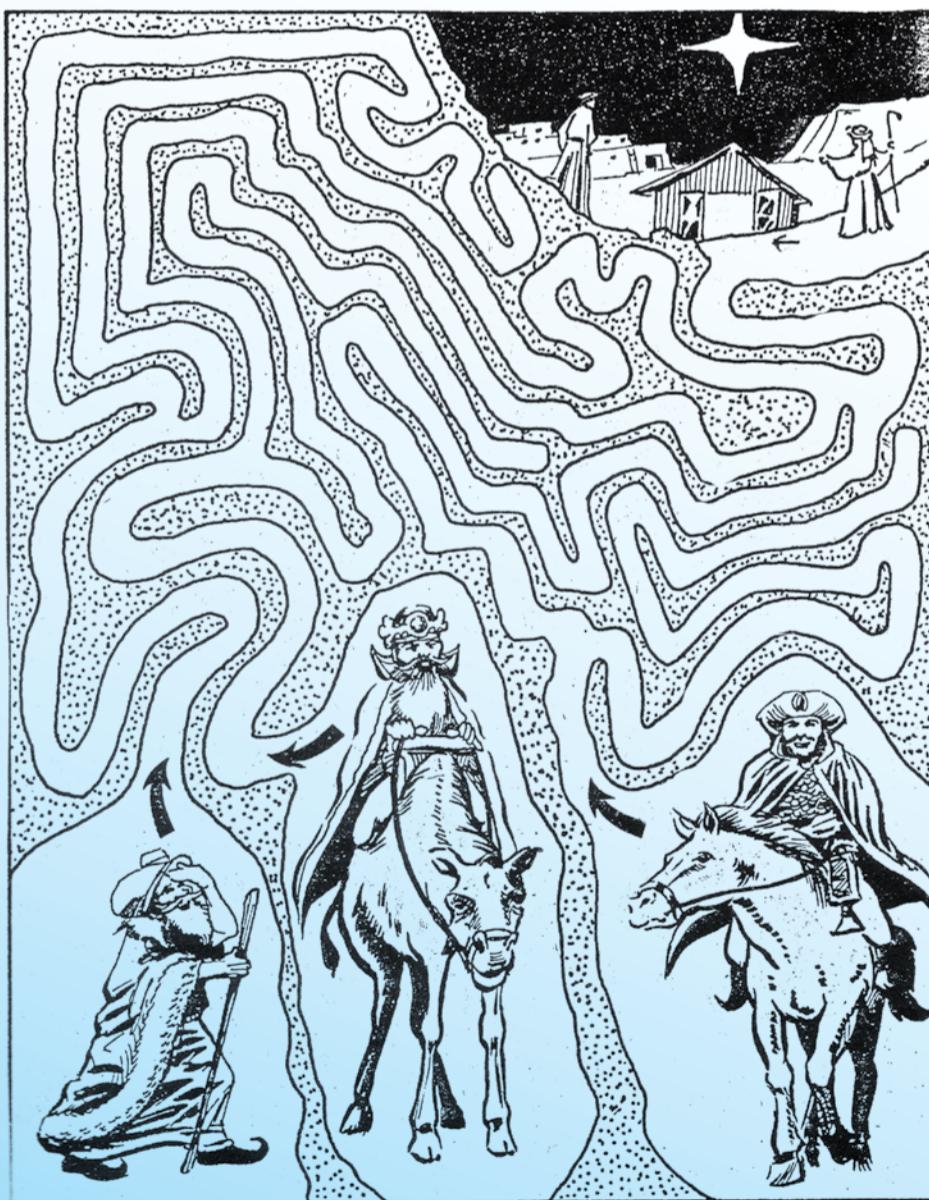
Рождественская история рассказывает нам о том, что первыми после пастухов Младенцу Иисусу пришли поклониться три восточных волхва (мудреца) или царя. В Библии говорится, что необыкновенно яркая звезда, которую мудрецы увидели на Востоке, шла перед ними до тех пор, пока не остановилась над пещерой, в которой волхвы нашли лежащего в яслях Младенца.

Мудрецы поклонились Иисусу и передали Ему привезенные дары. Первый царь по имени Мельхиор подарил новорожденному золото в знак власти, богатства и вечности. Второй царь Каспар принес в дар ладан, который, как символ обращенных к Богу молитв, обозначает божественность Иисуса. Третий царь Валтасар принес в дар смирну (благовонное масло). Этот дар обозначает крестную смерть Иисуса, ибо прежде чем положить Христа во гроб, тело Его умастили смирной (мирром).

Эти дары трех царей, принесенные Младенцу Иисусу, до сих пор хранятся на святой горе Афон в монастыре святого апостола Павла.

По эстонскому народному календарю День трех королей (*kolmekuningapäev*) празднуется 6 января и обозначает конец рождественского периода. В этот день выносили из дома рождественские елки, и дети могли, наконец, собрать и съесть съедобные рождественские украшения: яблоки, орехи и другие лакомства.

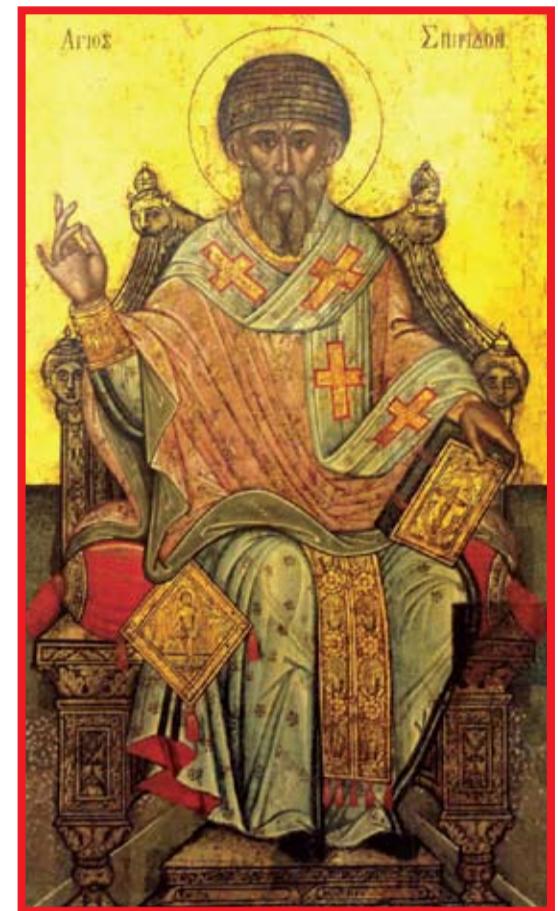
В Европе существует древний обычай устраивать по улицам городов праздничные шествия: мальчики, одетые в белые балахоны с коронами на голове и длинным шестом, увенчанным звездой, ходят с песнями от дома к дому и благословляют их хозяев. Это называется «процессией трех королей». «Короли» разыгрывали иногда и кукольные спектакли.

ПОМОГИ ТРЕМ КОРОЛЯМ ДОБРАТЬСЯ ДО МЛАДЕНЦА ИИСУСУ!

СВЯТОЙ СПИРИДОН

Среди всех святых, память которых празднуется в декабре, один выделяется особенно – это святой покровитель острова Корфу.

Спиридон родился в 270 году на острове Кипр. Его родители были бедными крестьянами, и вместо школы мальчик должен был пасти отцовских овец. Благочестивые родители научили мальчика читать, и он с детства изучал Священное Писание. Когда Спиридон повзросел, он женился, но прожил с женой недолго, она рано умерла. После смерти жены Спиридон всего себя посвятил служению Богу. Вскоре его рукоположили во священники, а позже – и во епископы. Молва о добродетелях, аскетической жизни и даре чудотворений Спиридона все шире распространялась среди людей. Теперь Спиридон стал ревностно пасти свое духовное стадо – верующих, которых доверил ему Господь. Спиридон был отцом бедных, защитником сирот и учителем грешников. Сила Божия в нем была так велика, что во время засухи по молитвам Спиридона даже облака пришли в движение, и пошел дождь. В другой раз случилось сильное наводнение, и реки вышли из берегов. Но Бог снова услышал молитвы святого Спиридона, и вода вернулась в реки.

Спиридон славился и даром исцелений, он исцелил многих тяжелобольных, среди них был даже император Константин Великий. Но злых и завистливых людей пугала сила, действовавшая через святого Спиридона. Однажды ночью воры хотели украсть овец святого, как вдруг они ослепли. Ослепленные воры заблудились в овчарне и стали громко звать святого Спиридона на помощь, прося его о прощении. Святой пришел, вернул преступникам зрение и отпустил их домой, дав по барану и увещевая исправить свою жизнь.

Святого Спиридона, как известного аскета и епископа, пригласили участвовать в Первом Вселенском Соборе в Малой Азии, в Никее. На обратном пути святой узнал о скоропостижной кончине его дочери Ирины. Какая-то женщина обратилась к святителю и попросила вернуть ей золотое украшение, которое она дала на хранение его умершей дочери. Как ни искали украшение, найти его не смогли. Тогда святой Спиридон пошел вместе с этой женщиной на могилу дочери и спросил: «Дочь моя Ирина! Во имя Господа нашего Иисуса Христа скажи мне, куда ты спрятала украшение этой женщины?». Ирина ответила отцу и указала место, где было спрятано сокровище. После чего Спиридон попрощался с дочерью, сказав: «Теперь, дитя мое, упокойся, пока не воскресит тебя Христос после Второго пришествия».

За все эти чудеса Спиридона стали почитать святым еще при жизни.

Святитель Спиридон умер 12 (25) декабря 350 года. Его чудотворные и нетленные мощи хранятся до сих пор в драгоценной, изготовленной в 1867 году в Вене, серебряной раке на острове Корфу, в Греции.

КОРОЛИ ПРИНЕСЛИ МЛАДЕНЦУ ИИСУСУ НЕСКОЛЬКО ДАРОВ. СОЕДИНИ ЦИФРЫ И УЗНАЕШЬ, ЧТО ОНИ ПРИНЕСЛИ!
(Стр. 8)

РОЖДЕСТВЕНСКОЕ ПОСЛАНИЕ СИНОДА ПЦЭ В праздник Рождества Господа Нашего Иисуса Христа

«Приидите, возрадуемся Господи, настоящую тайну сказующе: средостение градежа разрушится...» (из стихир на вечерне).

Всечестные пресвитеры и диаконы!
Возлюбленные священномонахи и инокини!
Дорогие братья и сестры во Христе!

«Средостение градежа разрушился» – слышали мы сегодня. Борьба с князем мира сего началась в ночь рождения Господа. Царство Божие грядет. Иисус родился среди нас, людей, чтобы освободить нас от тупика земной жизни – от греха и смерти. Иисус родился не для того, чтобы предложить человечеству высокое учение, но для того, чтобы оставаться с нами, приняв человеческое естество. Иисус родился не для того, чтобы сделать нашу земную жизнь лучше, но для того, чтобы мы наследовали жизнь вечную. Иисус родился, чтобы мы, люди, смогли обожиться. Вот таинство, ныне нам являемое.

Приняв нашу плоть, Христос принял существо супротивности человеческой жизни. С самого рождения Ему приходится столкнуться с черствостью и равнодушием вифлеемского народа, когда хозяин постоянного двора закрывает перед Ним двери, а Ирод хочет убить Его. Он вынужден бежать в Египет. И только простые люди, пастухи, живущие в стороне, обособленно, и имеющие не самую лучшую репутацию, первыми сердцем узнают Того, Кто родился в мир.

Сегодня утром мы пели: «Посетил Сын есть свыше, Спас наш, Восток Востоков...» (екзапостиларий). Поэтому у нас есть надежда: Иисус Христос пришел, чтобы встать на наше место,

понести нашу вину, наши грехи и направить нас ко Отцу.

У нас все еще есть надежда. Ибо Тот, Кто ныне родился, пришел в мир, чтобы заложить в нас основание для Царства Небесного, для Царства мира и любви. Христианская надежда опирается на замысел Божий о спасении мира, на то, что спасение во Христе будет возможно до скончания века. Удалите Христа из рождественских праздников – и останется просто 25 декабря, просто день, как и любой другой.

«...И сущи во тьме и сени обретохом истину, ибо от Девы родися Господь» (окончание екзапостилария). Единственный источник нашей надежды – это домостроительство спасения воплотившегося Сына Божия, ведущее из вифлеемской пещеры ко крестной смерти и воскресению. Поэтому надежда наша сильна, и ничто не в силах сломить ее, несмотря на потери, несправедливость, испытания, прямо или косвенно нас затрагивающие, несмотря на экономический спад, нестабильное будущее, жестокость общества, денежные спекуляции, коррупцию, несмотря на высокомерие великих и малых мира сего. Несмотря на все это, надежда никогда не подведет нас и никогда не оставит в беде, ибо «любы Божия излияся в сердца наша Духом Святым, данным нам» (Рим. 5, 5). Спутники этой надежды – радость и мир. Твердая и примиряющая радость, которая не испаряется в пекле угнетающей печали. Мир, который исполняет наше бытие глубиной, несмотря на смятение и беспорядок вокруг нас.

В нашем мире царствует ночь, наш мир замерзает. Те, у кого нет хлеба, хотят жить, а те, кому хватает хле-

ба, не знают, зачем жить. Начиная с вифлеемской ночи, Младенец Иисус всегда помогал нам в нашей плотской нищете, чтобы мы стали детьми Отца Небесного, чтобы мы могли жить с Ним и жить Им. Нам нужна смелая надежда, чтобы признать, что Бог начал времена – Слово, все вмещающее, – принес нам Себя в дар новорожденным Младенцем, лежащим в яслях в хлеву. Истина этого праздника заключается здесь, в этом уничижении, которое ведет из алтаря яслей к алтарю креста, к алтарю гроба и воскресения, к алтарю евхаристии. В этом наша надежда, твердая вера, в которой начинается радость, твердая вера в то, что благодаря этому непостижимому для нашего человеческого разумения уничижению Божию, все могут спастись.

В вифлеемском вертепе Бог совершаet нечто небывалое. Он решает не наказывать общество, в котором блага распределены так неравномерно, в котором сильный всегда прав. Поэтому и нам теперь нужно по-другому посмотреть на Бога. Нам нужно иначе смотреть на вещи и события. Большую часть времени, будем откровенны, мы довольствовались ролью стороннего наблюдателя, как будто мы сами находились вне происходящего, будто наше понимание зависело лишь от мимутного настроения.

Возлюбленные братья и сестры во Христе Спасителе!

Таинство воплощения Христова – это не сказка с хорошим концом. Таинство воплощения Христова заключается в стремлении людей стать участниками чуда, которое изменит мир. Действительно, это приключение касается лично каждого из нас,

если мы исповедуем нашу веру. Только через веру мы можем поверить в случившееся, можем поверить, что Слово по-настоящему стало плотью, ибо наша вера – свидетельница этого события. Конечно, Слово становится плотью или хлеб – Телом Христовым не по нашей вере. Но вера позволяет нам стать участниками этого таинства.

Не будем же отгонять от себя Иисуса. Уготовим Ему место в глубине наших сердец, в своих мыслях, намерениях, решениях, заботах. Предоставим Ему первое место и Он даст нам жилище в доме Отца Своего. Собрав всю свою веру и надежду, попросим Бога, чтобы Он дал нам новый лик, новое сердце, щедрые руки.

Чтобы в этот благословенный, неповоримый и сияющий день в мире и радости созерцать Иисуса, Спасителя мира, пришедшего к нам Бога; Бога, который теперь с нами, Иммануила. Аминь!

Доброго и благословенного Рождества Господня!
Доброго, святого и благословенного нового 2012 года!

Рождество Господа и Спаса
Нашего лета Господня 2011.

† СТЕФАН,
Митрополит Таллинский
и всея Эстонии

† Илия, епископ Тартуский
† Александр, епископ
Пярнуский и Саареский

Проповедь на синодальной литургии в Кихнуской Никольской церкви 25 сентября 2011 г.

Однажды, когда народ теснился к Нему, чтобы слышать слово Божие, а Он стоял у озера Геннисаретского, увидел Он две лодки, стоящие на озере; а рыболовы, выйдя из них, вымывали сети. Войдя в одну лодку, которая была Симонова, Он просил его отплыть несколько от берега и, сев, учил народ из

лодки. Когда же перестал учить, сказал Симону: отплыви на глубину и закиньте сети свои для лова. Симон сказал Ему в ответ: Наставник! мы трудились всю ночь и ничего не поймали, но по слову Твоему закину сеть. Сделав это, они поймали великое множество рыбы, и даже сеть у них прорвалась. И дали

знак товарищам, находившимся на другой лодке, чтобы пришли помочь им; и пришли, и наполнили обе лодки, так что они начинали тонуть. Увидев это, Симон Петр припал к коленям Иисуса и сказал: выйди от меня, Господи! потому что я человек грешный. Ибо ужас обнял его и всех, бывших с ним, от этого лова рыб, ими пойманных; также и Иакова и Иоанна, сыновей Зеведеевых, бывших товарищами Симону. И сказал Симону Иисус: не бойся; отныне будешь ловить человеков. И, вытащив обе лодки на берег, оставили всё и последовали за Ним (Лук. 5, 1-11).

Возлюбленные во Христе братья и сестры!¹

Это большая радость для меня – быть сегодня здесь вместе с вами, чтобы отпраздновать 150 годовщину освящения Кихнуской церкви. И еще большая радость за сегодняшней синодальной литургией – в сослужении нескольких епископов – возблагодарить вместе с вами Господа за все Его чудесные деяния.

Синодальная литургия – это всегда большое событие для всей Церкви,

ибо все епископы одной Церкви представляют собой весь народ Божий, всю Церковь. Во-первых, они представляют единство веры, во-вторых, единство всего церковного Тела – друг в друге и друг со другом, в совершенном содействии и единстве со вселенской Церковью Господней.

Здесь, на острове, вы непрерывно передавали чудо Церкви из поколения в поколение, хранили его неприкосненным с доверием и преданностью. Мы, ваши архиереи, сегодня здесь с вами для того, чтобы выразить свое восхищение и признание. Для того, чтобы каждая семья на этом острове приобщилась благодати Господа, Человеколюбца и Друга человека, для того, чтобы каждая семья получила защиту и помощь Отца Нашего Небесного, для того, чтобы святитель Николай, ваш святой покровитель, молился о всех вас у престола Всевышнего и помогал вам во всех ваших трудах, в каждую минуту вашей жизни.

Сегодняшнее Евангелие живо описало нам такую картину, которую можно сравнить и с вашей жизнью на этом острове – жизнью, полной борьбы с бурным морем,

зависящей от его настроения.

Я сам родился и вырос в горном краю с большими озерами и неспокойными вулканами. До сих пор вспоминаю я эти страшные моменты, когда ветер поднимался и вдруг начинался шторм, порывы ветра налетали с ужасающей скоростью, когда меньше всего можно было этого ожидать: хорошо помню отчаяние, охватывавшее семью, чьих близких забирали волны, и то уныние, когда после долгих дней рыбаки сети были пусты. Долгие часы рыбаки ожидали улова, сидя в узких лодках, которые могли перевернуться от резкого движения или высокой волны.

Я чувствую это отчаяние и в словах Петра, когда Иисус просит его отплыть на глубину и забросить сети. Петр был по-человечески горд, а он вернулся с пустыми сетями. Все вы знаете лучше меня, как трудно возвращаться отцу, мужу или сыну в порт с пустыми руками. И вот этот опытный моряк, глава рыбаков, который знает свою работу лучше других, получает приказ возвращаться обратно на озеро от человека, который сам никогда и не был рыбаком! К тому же, они всю ночь занимались своим суровым трудом и уже готовили сети для следующей ночи.

Примет ли он этот вызов, осмелится или снова отплыть от берега, выставляя себя на посмешище перед другими рыбаками? Минуту Петр оценивает положение: небольшое озеро, порт для нескольких лодок, множество раздосадованных неудачной ловлей рыбаков и один молодой проповедник, с которым Петр виделся лишь раз, когда тот испепелил его тешу. И вот этот проповедник приказывает: «Отплыви на глубину и закиньте сети свои для лова». Петр, чье сердце разбито, как будто в нем бушевала буря, немного помедлив, отвечает: «Наставник! Мы трудились всю ночь и ничего не поймали, но по слову Твоему закину сеть». Так говорит Петр, упрямый и гордый!

Эта замечательная история подтверждает, что доверие Иисусу – лучшее средство от беспомощности и безнадежности! Это ключ спасения для Петра: без Иисуса сети останутся пустыми. Этот отрывок говорит нам о том, что, доверясь Иисусу, мы способ-

ны на большее, чем можем себе представить. Наиболее достоин внимания тот факт, что евангелист выбирает для донесения своего послания Петра и то, что способно произвести самое сильное впечатление на спутников Петра – их профессию, к которой он подходит весьма необычно: сын плотника дает совет прирожденным рыбакам, разочарованным, уставшим от ночного тщетного труда. «Но по слову Твоему закину сеть. Сделав это, они поймали великое множество рыбы, и даже сеть у них прорывалась».

Петр, осознав величие Иисуса, пал к Его коленям и сказал: «Выйди от меня, Господи! потому что я человек грешный!» В эту минуту Иисус дает грешному человеку обещание, что отныне он будет ловить людей в сети: «Не бойся! Отныне будешь ловить человеков».

Какой необыкновенный момент! Когда Петр возвращался в накренившуюся от множества рыб лодку, он не мог и представить, что его ждет другой – намного более личный – путь, который положит начало пути всей нашей Церкви, той Церкви, к которой принадлежит и евангелист Лука. С этого момента в жизни и значении рыбаков возникает совершенно новое измерение. С того момента они стали ловцами не рыб, но человеков. Петр не один продолжает свой путь, за ним последовали и другие рыбаки, бывшие свидетелями этого чудесного события.

Петр избрал этот путь, когда он послушался Господа и снова отплыл на озеро. Поступая таким образом и подчиняя себя воле Иисуса, он неожиданно, совсем того не ища, нашел свой путь. Сначала он стал избранным, а затем – апостолом, и, осененный Святым Духом, он проповедовал Благую Весть в Иерусалиме и по всему миру.

Позже, во втором своем послании (2 Пет. 1, 16), Петр признается: «Ибо мы возвестили вам силу и пришествие Господа нашего Иисуса Христа, не хитроуплетенным басням последуя, но быв очевидцами Его величия».

То, что касается Петра, касается всех нас, особенно вас. Не случайно Петр

занимает особое место в вашей церкви, ибо он – член вашей семьи, его жизнь, как и ваша, тесно связана с морем, апостол Петр, несомненно, полноправный житель вашего острова. Настоящий кихнусец.

Сегодняшний евангельский отрывок мог бы говорить о любом из вас – сначала чувство беспомощности, затем минута отчаяния, когда испытание становится непосильным, а после того, как мы находим Бога, зародившаяся надежда, надежда вступить в борьбу со всеми теми трудностями, которым мы один на один противостоям каждый день.

Цель человеческой жизни – не стяжать земное богатство или высокие звания и не оставить трудности без решения, не глядя на них. Мы пришли в этот мир, чтобы искать и обрести Бога, чтобы быть с Ним соединенными.

Как птица рождена, чтобы летать в поднебесье и рыба, чтобы плавать в воде, так и мы пришли в этот мир, чтобы жить с Богом, чтобы любить Его, чтобы непрестанно помнить о Нем.

Даже если это кажется нам на первый взгляд непонятным, мы должны понять из прочитанного сегодня евангельского отрывка, что вопль отчаяния, исшедший из сердца Петра, и принятое им решение послушаться Христа – это истинно духовный поступок, ибо в нем выражается преодоление человеческой слабости и все решający шаг ко Всемогущему Господу.

До того, как избрать свой путь, святые люди кричали миру о безнадежности. Как и апостолы, они решили обратиться к Богу и доверить себя и свои мысли Господу.

Итак, мы понимаем, что переход от отчаяния к надежде, от одолевающих человека сомнений и противоречий к доверию происходит не только в теории. Слово написано не только для того, чтобы утешить и заново построить потерянное и сломанное представление о моральных ценностях. Наоборот, Слово помогает начать новый путь, который человек избирает, отбросив свое «я», и совершенно и безгранично вверяя себя Господу. В двух словах, это

единственный путь, стоящий того, чтобы по нему идти, единственная жизнь, заслуживающая того, чтобы ее вести – жизнь в Господе. Жизнь, которая дана нам, чтобы мы вкушали ее и со слезами радости делились ею с окружающими.

Возлюбленные мои!

Через полтора века после основания православной церкви на вашем острове, я вижу ваш приход, как богатый сад, в котором вы, как разноцветные, но гармонично сливающиеся в одно целое, цветы, и я убежден, что без глубоких корней вы бы не были такими, какими я вижу вас сегодня.

Эти корни уходят глубоко в ваши семьи, это ваши родители, ваша школа, ваши учителя, ваши местные традиции, все то хорошее, что Кихну и кихнусцы сохранили в своей общине и для нашего святого православия. Этого хорошего и достойного внимания очень много для такой маленькой общины, которую вы представляете.

Я надеюсь, что тот, кто через сто пятьдесят лет прибудет на остров, сможет сказать те же слова с той же убежденностью и восторгом.

Но для того, чтобы это исполнилось, вам придется взять на себя красивую и возвышенную миссию, столь же важную, как миссия Петра и его творицей, данной Иисусом, о которой говорилось в сегодняшнем Евангелии. Не ограничивайтесь тем, что передаете следующим поколениям ценности сегодняшнего дня, но говорите им о своей вере, изо дня в день, убеждайте их в том, что вся наша жизнь после смерти Христа основана на надежде, ибо Он воскрес и все – небо и земля, и даже преисподняя, отныне исполнены света.

Забросьте же и вы сети в воду, а в качестве грузила используйте Евангелие, и, подобно апостолу Петру, и вы станете ловцами человеков. Аминь.

† СТЕФАН,
Митрополит Таллинский
и всея Эстонии

¹ Проповедь на синодальной литургии в приходе свт. Николая на о. Кихну 25 сентября 2011 г.

НОВОЕ И СТРАННОЕ ТАИНСТВО

П.В. Пасхос

Современные люди постоянно устраивают различные шествия, митинги, марши и парады: за мир, равенство полов, равные права, различные «свободы» и т.п. Но в эти дни Церковь вместе с богоухновенным поэтом призывает православный народ отправиться в новое путешествие: таинственное и неизъяснимое шествие, которое приведет нас в темную и невзрачную вифлеемскую пещеру. Церковный хор поет умиленно в начале утрени, приглашая нас вступить на этот благословенный путь:

Приидите, видим вернии, где родися Христос: последует прочее, аможе идет звезда, с волхвы восточными цари: Егоже

ангели поют непрестанно тамо, пастыри свиряют песнь достойную, слава в вышних, глаголюще, днес в вертепе Рождешумся от Девы и Богородицы, в Вифлеем Иудейstem.

Путешествие в Вифлеем имеет для человека огромную ценность, его нельзя сравнивать ни с одним мероприятием, устраиваемым для достижения каких-либо мирских благ. Потому что путешествие к убогому вертепу – это духовное путешествие, а звезда, холодными ночами освещаящая тихим светом наш путь – это звезда Любви, как бы удерживаемая рукой Всевышнего среди духовного неба, она мерцает для всех людей, со смиренным и чистым сердцем простиравшихся в это путешествие к бедной вифлеемской пещере. И если некоторые современные люди, лишенные поэзии, любви и смирения, скажут нам, что человек покорил космос и не видел там ни Бога, ни ангелов Его, ни вифлеемской звезды, нужно выяснить, кто научил их говорить

такие глупости, обнажающие пустоту внутри них, в них самих нет неба, неудивительно, что они в своем самолюбии и надменности не видели Бога, ангелов или звезды, которая безопасно ведет нас к божественному Спасителю – ко Христу.

В эти предпраздничные дни мы начинаем больше любить Христа, но горе нам, если это лишь внешнее. Мы вспоминаем детство и то, как мы ходили в церковь на праздник, и роняли слезинки. Почти все мы решаем оставить на время наши житейские хлопоты и заботы и отпраздновать Рождество. Многие внешние обстоятельства склоняют нас к тому, чтобы праздновать Рождество в мирском духе, так, как навязывают нам обычаи и новый потребительский бог, провоцирующий нас праздновать Рождество на широкую ногу, красочно и ярко. Некоторые пытаются показать себя как настоящие

христиане, но лишь внешне, не испытывая никаких глубоких чувств, кроме ностальгии и детских рождественских переживаний, но они недалеко ушли от тех, кто празднует Рождество поверхностно, светски, по плотским обычаям. Но те, кто хочет испытать нечто духовное, глубокое, потрясающее, чтобы дать жизнь своей измученной душе, не могут довольствоваться лишь чтением рождественских сказок. Они должны отправиться в путь – они должны были уже давно, задолго до Рождества, отправиться в путь – в маленький Иудейский городок, в бедный Вифлеем. При свете Вифлеемской звезды им придется долго идти со смирением и любовью, прежде чем они найдут хлев. И когда они поклонятся божественному Младенцу, они приобщатся новому «странному таинству». Если мы не приобщимся этому таинству, то рождение Христа станет лишь фактом, прошедшим мимо нашей души, фактом, оставляющим нас равнодушными. Если Христос неизъ-

яснимым и таинственным образом не рождается в нашем внутреннем Вифлееме и мы лично не приобщимся Его во-человечению, темная пещера нашего серда, наверное, никогда не станет небом, как это случилось более двух тысяч лет назад, когда Невместимый Бог вселился в Деву и родился в убогом вертепе.

К этому таинству новому и странному нужно приступать со смирением, в духовной и телесной чистоте. У тех из нас, кто непрестанно трудится ради плотских наслаждений, шансы приблизиться к чистому рождению Господа невелики. Конечно, живя во грехе, невозможно быть достойным великого блага: почувствовать, что духовно Христос рождается и воплощается внутри нас самих. Святой Григорий Богослов приводит слова Платона о том, что нечистому, может быть, небезопасно и прикоснуться к чистому. Святитель продолжает: «Надо сначала очиститься, потом очищать». Христианин мог вчера и может сегодня пережить таинство воплощения Господа, если он очистит свою внутреннюю вифлеемскую пещеру божественным омовением Церкви, ибо «Иисус Христос вчера и сегодня и во веки Тот же». Человеколюбец Бог приходит и рождается в нас и сегодня, мы должны всего лишь желать этого. Об этом свидетельствует и святой Максим Исповедник в своих «Богословских главах», говоря: «Слово Божие, однажды рожденное по плоти, вследствие человеколюбия Своего желает всегда рождаться по духу в хотяющих этого. И становясь утробным плодом, Оно формирует Себя в них посредством добродетелей, обнаруживаясь настолько, насколько может вместить принимающий Его». Итак, Этот божественный Младенец, который из любви и человеколюбия приходит и рождается в нас, возрастает по мере возрастания наших добродетелей. Без добродетелей вифлеемский Младенец не рождается и не растет в нас, сколько рождественских праздников ни празднуй. Христос Своим божественным рождением принес небо на землю и землю вознес на небеса. Это значит, что Бог стал человеком, чтобы человек стал Богом. Сначала Бог дал человеку Дух Свой, чтобы создать его по образу Своему. Теперь, во время второй встречи человека и Бога, Бог ради спасения испорченной плоти человека принимает плоть Пречистой Девы Марии, чтобы обожить наше человеческое естество. «Он вступает с нами во второе общение», – говорит св. Григорий Богослов, – «которое гораздо чудеснее первого, поскольку тогда Он даровал нам лучшее, а теперь воспринимает худшее». И это показывает даже очень скептически настроенному человеку силу Божией любви, ведь

Он «нищает до плоти моей», а «плоть ниже души», «сие выше для имеющих ум» (свт. Григорий Богослов).

Глубина примирения и смирения, которую Христос показал Своим божественным уничтожением (*кенозис*) и воплощением, подтверждает и то, что человек может достичь общения с Богом. Здесь кроется глубокое таинство. Человеку, размышляющему о предметах высоких, но скользящему и падающему обратно на землю, поскольку он не может надежно укрепиться на небе, необходима великая вера без сомнений и непокорства рационализма, чтобы он увидел Богоявление, которое «делает человека Богом в такой мере, в какой Сам Бог сделался человеком. Ибо явно, что сделавшийся без греха человеком, может обжиться и естество без преложения его в Божество в такой мере возвысив его до Себя, в какой Сам смирил Себя человека ради» (Максим Исповедник). Нам следовало бы отметить глубину богословской позиции святого Максима Исповедника, который показывает нам, как далеко божественная Любовь и образ действия Христа от человеческих диалектических и терапевтических привычек. В таинстве икономии (божественного домостроительства) мы видим, что Христово обнищание уменьшает нашу нищету и дает нам богатство, то есть право на обожение и вечную жизнь в соединении с Богом. В воплощении Слова стало возможным наше обожение. В Его божественном опустошении (*кенозис*) – наша полнота. В Его уничтожении – наше возышение. В страстях Христовых (*пафос*) – наше избавление от страстей и страданий (*атафея*, бесстрастие). В Его смерти – наша вечная жизнь. Христос не использует тактику врачей, лечащих людские болезни противным, Он лечит подобное подобным. «Обнищавший» Бог-Слово врачует нашу нищету. Его страсти (страдания) врачают наши страсти. Его смерть избавляет нас от смерти. Его гибель избавляет нас от погибели. И Его боль утоляет всю нашу боль.

Рождество Христово навсегда останется для человека новым и «странным таинством». Ибо даже тогда, когда Христос духовно рождается в нас, Он являет Себя нам ровно настолько, «насколько может вместить принимающий Его». Так, «Слово Божие и всегда обнаруживается в способах осуществления добродетелей у людей, сопричастующих Ему, и остается всегда незримым для всех по преизбытку таинства Своего» (Св. Максим Исповедник). И сколько бы человек ни пытался постичь таинство божественного воплощения при помощи логики, ему с этим не справиться. Человеку нужно

«только в простоте сердечной» прославить «Соблаговолившего ради нас стать человеком». «Ибо кто, уповая на силу логического доказательства, может сказать, каким образом происходит зачатие Бога Слова? Как возникает плоть без семени мужского? Как могло быть рождение без тления? Как Матерь Божия и после разрешения от бремени осталась Девой? Как Сверхсовершенный преуспеял по мере возмужания? Как Чистый был крещен? Как Сам Алчущий насыпал других? Как Утомленный трудами даровал другим силу? Как Страждущий исцелял? Как Умерший животворил? И, наконец, самое главное: как Бог становится человеком? А наиболее таинственное из всего: как Слово по ипостаси существенно пребывало во плоти, будучи все целиком по сущности и ипостасным образом во Отце? Как Тот же Самый есть и целиком Бог по природе, и целиком стал человеком по природе, совершив не отрицая ни одного из этих естеств – ни Божественного естества, по которому Он есть Бог, ни нашего естества, по которому Он стал человеком? Эти таинства вмещает одна только вера, будучи осуществлением вещей превышающих ум и разум», – заключает св. Максим.

Ветхозаветные пророки часто ссылаются на то, что Божия Матерь родила Христа без семени и «не расторгнув ни одного свидетельства Своего девства», то есть осталась Девой и после рождения Христа. О Ней, например, говорится в Книге Бытия: «между семенем твоим и между семенем ее», а также в том месте, где говорится о неопалимой купине, горящей, но не сгорающей, и во многих других местах. Об этом чуде неопалимой купины говорит и Феодор Птохопродром в четверостишии, замечательном в своей простоте:

*Купина объята пламенем,
но – о чудо! – оно не опаляет ее.
Пламя – не пламя;
купина – не купина.
И пламя есть все же пламя,
а купина – купина,
Но прообразует рождшую Деву.*

Нам нужно верить, что в точности то же самое, что произошло с Пресвятой Богородицей «телесно» – то есть Христос во всей полноте Своего божества вселился в Богородицу и родился от Ее девственного тела, – все это духовно может произойти с каждой девственной душой! И тогда Господь будет присутствовать в нас не телесно, но духовно. «Христос духовно вселяется и вводит с Собою Отца», – говорит св. Григорий Нисский. Святой Симеон Новый Богослов, великий православный мистик, написал по этому поводу такие глубокие слова: «Блажен тот, кто видит, что в нем вообразился Христос – Свет мира, потому что он наречется

материю Христа, имея в себе Христа как плод чрева, как Сам Он, неложнейший, обетовал, говоря: мать Моя и братья Мои, и друзья Мои сии суть, – слышащие слово Божие и творящие его». Слова «и творяшие его» могут показаться нам в эти праздничные и радостные рождественские дни слишком строгими, но невозможно стяжать добродетели без нужды и жертв. Православный христианин празднует Рождество Христово духовно. «Итак», – пишет святой отец, – «будем праздновать не пышно, но божественно; не по мирскому, но премирно; не наш праздник, но праздник Того, Кто стал нашим, лучше же сказать, праздник нашего Владыки; не праздник немоществования, но праздник уврачевания; не праздник создания, но праздник воссоздания. Как же исполнить это? Не будем венчать преддверия домов, составлять лики, украшать улицы, пресыщать зрение, оглашать слух свирелями, нежить обоняние, осквернять вкус, тешить осязание — эти краткие пути к пороку, эти врата греха. Не будем уподобляться женам — ни мягкими и волнившимися одеждами, которых все изящество в бесполезности, ни игрю камней, ни блеском золота, ни ухищрением подкрашиваний, приводящих в подозрение естественную красоту и изобретенных в поругание образа Божия. Не будем вдаваться в козлогласования и пиянства, с которыми, как знаю, сопряжены любодеяния и студодеяния; ибо у худых учителей и уроки худы, или лучше сказать, от негодных семян и нивы негодны. Не будем устилать древесными ветвями высоких ложей, устраивая роскошные трапезы в угождение чреву; не будем высоко ценить благоухания вин, поварских приправ, и многоценности мастей. Пусть ни земля, ни море не приносят нам в дар дорогой грязи — так научился я величать предметы роскоши! Не будем стараться превзойти друг друга невоздержанием (а все то, что излишне и сверх нужды, по моему мнению, есть невоздержность), особенно, когда другие, созданные из одного с нами брения и состава, алчут и терпят нужду. Напротив того, представим все это язычникам, языческой пышности и языческим торжествам. Они и богами именуют услаждающихся туком, а сообразно с сим служат божеству чревоугодием, как лукавые изобретатели, жрецы и читатели лукавых демонов. Но если чем и должно насладиться нам, которые покланяются Слову, то насладиться словом и Божиим законом и сказаниями как об ином, так и о причинах настоящего торжества, чтобы наслаждение у нас было собственно свое, и не чуждое Создавшему нас».

Источник: П.В. Пасхос. «Пламенная любовь к православию». Apostoliki Diakonia, 2006.

три года, остается неповрежденной и свежею, и после долгого времени не уступает водам, только что покерпнутым из источников».

В то время воду освящали один раз в год. К 386 г. по Р.Х. еще не было установлено ни освящения воды в навечерие святого Богоявления, ни так называемого малого водосвятия. Немного

ВЕЛИКОЕ И МАЛОЕ ВОДОСВЯТИЯ

Традиция освящения воды в ночь Богоявления известна в нашей Церкви уже начиная с III или IV века. Христиане приносили освященную воду домой, хранили ее два, три года или даже больше и использовали для

нужд, упоминаемых в молитвах чина водосвятия.

Какова история возникновения традиции освящения воды? Самые ранние упоминания водосвятия относятся к началу IV века, тогда для борьбы с колдовством и злыми духами использовали не церковную святую воду, а воду, освященную по молитвам святых отцов.

Иоанн Златоуст говорит о том, что в полночь Богоявления освящаются все воды, само существо воды, и в этот праздник христиане, покерпнув воды, приносят ее домой и хранят многие годы, используя ее так, как учит Церковь. Святой отец замечает, что «этая вода в существе своем не портится с течением времени, но, покерпнутая сегодня, она целый год, а часто два, и

позже, в середине V века, патриарх-монофизит Петр Кнафей стал освящать воду в навечерие Богоявления, возможно, потому, что верующие не хотели приходить в храм ночью. Этот обычай был позже принят во всей Церкви, несмотря на то, что его основатель был еретиком. За короткое время эта традиция утвердилась во всем православном мире. Поначалу многие даже были против освящения воды в первый день праздника Богоявления, ибо правильным считалось освящение в навечерие праздника, которое особо почитается и сегодня на святой горе Афон, хотя водоосвящение в первый день праздника и не отменяется.

Малое водоосвящение было установлено в VIII или IX вв., его совершали в церквях в первый день каждого месяца для укрепления верующих и во имя борьбы с язычеством, ибо тогда еще принято было встречать первый день месяца языческими действиями и гаданиями на родниковой воде. Для того, чтобы вытеснить остатки язычества, Церковь постановила совершать водоосвящение в храмах в первый день каждого месяца. И сегодня великое и малое освящение воды совершается в храмах во многих случаях.

Великое и малое водоосвящение не различаются по силе благодати, они равны.

Вода освящается независимо от того, происходит ли это накануне Богоявления, в первый день праздника или в любой другой день. Освящение воды на Богоявление называют великим оттого, что ради праздника оно совершается с особой торжественностью. Малое водоосвящение совершается более скромно, но на самом деле они равны. Подобно тому, как Святые Дары есть Святые Дары, независимо от того, преуспевают ли они на литургии во время большого праздника в присутствии патриархов, многих архиереев и представителей государственной власти, или их приготавляет никому не известный необразованный простой священник, которому прислуживает бедный убогий алтарник и фальшиво поет певчий. Эти Дары одинаковы – и в том, и в другом случае это воскресший Богочеловек Христос. Святую воду, освященную на великом или малом водоосвящении, хранят дома с подобающим благоговением и используют по мере надобности, в соответствии с учением Церкви.

Святую воду нельзя уподоблять Святым Дарам. Даже думать об их сравнении непозволительно. Считать святую воду равной Святым Дарам и преподавать ее вместо Святых Даров – это ересь и хула на Бога. Святые Дары – это Сам Господь, Тело и Кровь воскресше-

го и обожившегося Иисуса, их нельзя ничем заменить, не может быть ничего равного или подобного им. Христос – Единый Господь, Бог и Вседержитель, Его ничто не способно заменить, даже Его Пресвятая Мать и все святые. Святая вода остается лишь святой водой, сколько бы благодатной силы ей не передалось во время освящения. Это не Тело Христово и не может стать Им. Не будем же впадать в ересь. Воду, освященную на Богоявление, Церковь использует для очищения оскверненных сосудов и пищи. Водой, освященной в навечерие Богоявления, мы освящаем даже животных, а когда в первый день праздника освящаются все водоемы, святую воду пьют и животные, обитающие в морях, реках и озерах.

Перед принятием святой воды не обязательно поститься. Ни на Богоявление, ни в любой другой день. По словам святого Феодора, игумена Студийского монастыря, мы постимся в навечерие Богоявления для того, чтобы подготовиться к встрече и явлению Христа. Многие христиане, обманутые лжеучением, не причащаются в праздник Богоявления, потому что они пьют воду, освященную на великом водоосвящении. Это чудовищное заблуждение! Мы должны причащаться Святых Христовых Таинств и лишь затем пить святую воду.

Я – Отец,
Я – Жених,
Я – Питатель, Я – Корень,
Я – Основание.
Все, что ты захочешь, – это Я.
Ты ни в чем не будешь нуждаться.
Я все тебе дам.
Ибо Я пришел, чтобы служить,
а не для того, чтобы Мне служили.
Я и друг, и гость, и глава, и брат,
и сестра, и мать. Я – все.
Только приди ко Мне как к своему,
родному.
Я стал бедняком и скитальцем
ради тебя.
На Небесах Я заступаюсь за тебя
перед Отцом,
Я явился на землю посланником
от Отца для тебя.
Ты для Меня все: брат, сонаследник,
друг и сотоварщик.
Что же ты еще хочешь?

(Святой Иоанн Златоуст)

Источник: Церковь св. Димитрия Амтийской митрополии

ЧУДОТВОРНАЯ ИКОНА ПРИБЫВАЕТ В ЭСТОНИЮ

Протоиерей Матфий Палли

В январе, в день памяти священномученика Платона, епископа Ревельского, и с ним пострадавших, если будет на то воля Божия, в Эстонию прибудет находящаяся сейчас в Успенском соборе города Хельсинки копия чудотворной иконы Богородицы Козельщанской, известная, в свою очередь, многими чудесными знамениями.

Икона Божией Матери Козельщанская принадлежала роду Капнистов и была их семейной святыней, привезенной когда-то из Италии. Она находилась в селе Козельщина Полтавской губернии (современная Украина). Первое известное чудо, связанное с этим образом, произошло в 1881 г., когда дочь графа Капниста Мария исцелилась от неизлечимой болезни. После этого события икону стали особенно почитать, в саду имения Капнистов построили часовню, в которую перенесли образ для поклонения, позже была построена церковь.

Образ Богородицы, находящийся в кафедральном соборе Хельсинки, – это список с оригинала Козельщанской иконы. Святой Иоанн Кронштадтский, знаменитый проповедник и чудотворец, дал ее одному жителю Выборга, чья дочь также страдала от неизлечимой болезни. Перед иконой отслужили молебен, и девочка выздоровела. Икону передали церкви Успения Пресвятой Богородицы в Сорвали – пригороде Выборга. Чудеса от иконы происходили и там, благодарные богомольцы

вышли золотыми нитками ризу, из золота принесенных предметов была изготовлена рама с драгоценностями, пожертвованными верующими.

Во время Второй мировой войны чудотворная икона была вывезена из Выборга и помещена в Успенском соборе в Хельсинки, где ее благоговейно хранили и преукрасили. Однако, в июне 2010 г. икона была украдена из храма, некоторое время ее искали, и уже отчаялись найти, как вдруг один человек, осужденный за кражу, мучимый угрызениями совести, признался, где он спрятал икону. Образ, зарытый в землю и пролежавший там полгода, удивительно хорошо сохранился. В ходе реставрации выяснилось, что это копия оригинала, напечатанная на бумаге и приклеенная на дерево. Риза и большая часть пожертвованных украшений пропали. Святой образ нашли в Турку, и 13 августа сего года, через несколько городов, он был доставлен в Хельсинки.

По просьбе митрополита Стефана и с великодушного разрешения митрополита Хельсинского Амвросия и настоятеля кафедрального Успенского собора отца Маркку Салминена образ Пресвятой Богородицы Козельщанской привезут в Эстонию. 13 января икона прибудет в Таллинский Преображенский собор и будет находиться там для поклонения во время литургии и молебна в честь дня памяти святого священномученика Платона. Утром 14 января святой образ посетит Тарту, а вечером того же дня – Пярну. В воскресенье, 15 января, икона снова будет в Таллине, в церкви во имя свв. Симеона Богоприимца и Анны-пророчицы. Мы призываем всех по возможности посетить в это время вышеупомянутые храмы и поклониться Христу и

Его Пресвятой Матери, почитая Ее чудотворный образ.

Что же такое чудотворная икона? Обладает ли она какой-то магической силой, способной исцелить болящего, помочь в тяжелых жизненных обстоятельствах или привести к покаянию? И зачем они вообще нужны, иконы, если Бог повсюду и слышит молитвы каждого человека? Оба эти вопроса, которыми часто задаются разные люди, поставлены неправильно.

В самом высшем смысле поклоняемся и служим мы только Богу – Отцу, Сыну и Святому Духу. Но Бог, как говорит нам и Священное Писание, дивен во святых своих, и потому мы почитаем и тех, кто своей праведной жизнью, христианскими подвигами или мученическим исповеданием веры сподобился особой благодати Божией, стал святым, наша Церковь использует даже такое смелое выражение, как «обожился» (то есть исполнился божественной благодати, а не стал другим богом или слился каким-либо образом с Богом). Среди всех святых совершенно особое место занимает Та, которая дала человеческое естество воплотившемуся Сыну Божию, Иисусу Христу, – Богородица и Приснодева Мария. Единственная из всех тех, кто в разные века служил Богу. Она была самой святой и самой чистой, как белый лист, свободный от эгоизма и самолюбия, на котором Бог написал Свое вечное Слово. Нося в Своей утробе Сына Божия, воспитывая Его с нежностью и любовью, Она получила и особое освящение. После вознесения на небо Христос вручил всех христиан молитвам и заступничеству Своей Матери. Неудивительно, что именно Ее иконы часто становятся чудотворными, а верующие получают через них помощь и утешение.

Но почему же именно иконы являются тем распространенным средством, через которое мы обращаемся к Небесной Царице и получаем от Нее помощь? Еще святитель Василий Великий говорил о том, что «честь, воздаваемая иконе, относится к ее первообразу и поклоняющийся иконе, поклоняется ипостаси изображенного на ней». Так, например, глядя на фотографию матери или любимого человека, мы думаем не о бумаге или красках, а о человеке, изображенном на фотографии. Прикладываясь к святому образу, мы поклоняемся не дереву, краскам, серебряной ризе или стеклу, а Христу, Божией Матери, святым или ангелам, изображенным на нем. Но у иконы есть и еще некоторые свойства, которых обычная картина не имеет. Наиболее важно то, что при помощи специальных изобразительных приемов и средств (таких, как нимб, золотой фон, положение рук и т.д.) нам дают понять, что это не просто изображение какого-либо человека, а образ воплотившегося Христа или человека, достигшего святости. Очень важна настоящая традиция православной иконописи, которая отрывалась веками и в последнее время вновь стала преобладающей. Но святой образ, и даже чудотворный образ, может по своему стилю сильно отличаться от этой традиции, находиться в «западной» традиции. Как, например, та самая Козельщанская икона, предположительно, итальянского происхождения, иными словами, изначально это была католическая икона. Но Бог может явить Свою благодать и через икону в «неправильном стиле», или даже через «плохо написанную» икону, как иногда Он являет Свою милость через неожиданных людей и неожиданные обстоятельства, которые не помещаются в так называемые «ка-

нонические рамки».

Но почему же некоторые иконы особенно чудесны – не все ли они святы? Да, конечно, и необыкновенную помощь Божию можно получить, и люди получают постоянно, молясь и перед самой обыкновенной иконой. Подобно тому, как Всевышний управляет миром по Своей неизъяснимой воле и как у каждого человека свои личные

отношения с Ним, так и иконы являются как бы личными, особенными средствами изъявления благодати, и объяснить, почему именно через ту или иную икону тем или иным образом эта благодать является тому или иному человеку, невозможно.

Наконец, сила иконы – это не волшебство и не магия, она «работает» только на основе личной связи между челове-

ком и Богом. Молиться перед иконой нужно с верой, надеждой и любовью. Когда кровоточивая жена прикоснулась к краю ризы Христа, Христос не сказал ей: «Моя риза спасла тебя» (то есть исцелила), но: «Вера твоя спасла тебя». Определющей, конечно, была та «сила», которую Господь Наш почувствовал выходящей из Него, но вера человека, его собственное стремление и желание, – это та поверхность,

к которой сила Божия может быть приложена. Поэтому икона – это та дверь, через которую Бог в Своей бесконечной милости приближается к нам, и через которую мы своими усилиями можем приблизиться к Нему. Место встречи – это Богородица, которую мы почтаем и чье присутствие чувствуем прежде всего через Ее многочисленные святые иконы.

(См. фотографии на с. 16)

Tartu Ülikooli peahoone õigeusu kirikuga tsaariajal

ÕIGEUSU USUTEADUS JA TARTU ÜLIKOOL AEGADE VOOLUS

Tartu Ülikooli usuteaduskonna taasavamise 20. aastapäev

Preester Andrei Sõtšov

Sel aastal täitus kakskümmend aastat Tartu Ülikooli usuteaduskonna taasavamisest. 6.–8. oktoobrini 2011 tähistas Tartu Ülikooli usuteaduskond seda tähtpäeva Tartus mälestustahvli avamise, tänujumalateenistuse ning seminariga religiooni olemusest ja rollist tänapäeva Euroopas. Mis teeb selle daatumi unikaalseks ja meie Kiriku häälekandjas nimetamisväärseks? Kas Tartu Ülikoolis õpetati kunagi õigeusu usuteadust? Siinkirjutaja eesmärgiks on anda lühiliidevaade Tartu Ülikool panuse kohta õigeusu teoloogia õpetamisel ja meie kirikule haritlastest vaimulike ettevalmistamisel.

Õigeusu teoloogia õpetamine Tartu Ülikoolis ulatub juba 1833. aastasse, mil sinna määrati esimene õigeusuliste üliõpilastele mõeldud usuõpetajast vaimulik, Riia katedraalist Tartu Jumalasünnitaja Uinumise kirikusse üleviitud Pihkva seminarist haridusega preester Feodor Berezski (1793–1854). Järgmine ülikooli usuõpetaja oli juba Peterburi vaimuliku akadeemia usuteaduse kandidaadi kraadiga ning varrem Vilniuse vaimulikus seminaris ja Riia vaimulikus koolis õppetööna töötanud preester Pavel Aleksejev (1822–1884). Isa Pavel oli Tartu Ülikooli usuteaduse, loogika ja psühholoogia professor alates 1850. aastast kuni surmani 1884. Kolmandaks ülikooli õigeusu usuteaduse professoriks aastail 1885–1891 oli Peterburi vaimuliku akadeemia magister ning Stockholmi Vene saatkonna vaimulik, ülempreester Pavel Obraztsov. Isa Pavel uuris anglikaani ja õigeusu kirikute vahelisi suhteid, Vana Testamendi eksegeetikat ning kiriku üldajalugu. Vahemikus 1895–1917 oli Tartu Ülikooli juures ka üliõpilaste jaoks loodud õigeusu

Tartu Ülikooli õigeusu dogmaatika õppetooli professor ülempreester Vassili Martinson

mulkud, näiteks Theodor Bleive, Nikolai Hindo, Vitali Täht ja Artemi Pops õppisid usuteaduskonnas, kuid seoses kirikutööle asumisega pidid õpingud pooleni jätkma.

Õigeusu teoloogia õppetooli taastamine on olnud pidevaks kõneaineks ka 1991. aastal taastatud usuteaduskonnas. Kuigi selle õppetooli taastamise idee pole leidnud siiani teostust, korraldasid alates 1990ndate teistest poolest mõned meie kiriku usuteadased õppetööd ka usuteaduskonnas. Nii näiteks õpetas seal 1997. aastal patristilist teoloogiat New Yorgi Vladimiri seminari teoloogiamagister Sulev Puusaar, 2003. a kevadil 1922. Pärast Tiisiku surma esitas EAOK Sinod professori ametikohale ülempreester Vassili Martinsoni kandidatuuri. Martinson oli samuti Peterburi vaimuliku akadeemia kasvandik, kes töötas aastatel 1910–1918 Peterburi vaimuliku seminaristi rektori ja Uue Testamendi õppetööna. Isa Vassili üheks uurimisvaldkonnaks oli õigeusu ja anglikaani kirikute vahelised kontaktid. 18. oktoobril 1923 liideti usuteaduskonna nõukogu otsusega ning EAOK Sinodi heakskiidul õigeusu dogmaatika õppetool usuteaduskonna koosseisu. Rakenduslikku keskerihardust pakkuv Petseri vaimulik seminar suutis anda vaidlamatult rohkem vaimulikke. Sellegipoolest andis ka Tartu Ülikooli usuteaduskonna õigeusu dogmaatika õppetool oma väikse panuse apostlik-õigeusu teoloogilisse kõrgharidusse, sh tulevaste vaimulike teaduslikku juhendamise. Isa Vassili toimetusel ja väljaandel on ilmunud teoloogilisi uurimusi, tema juhendamisel kirjutasid-kaitsesid lõputöid tulevased preestrid Rostislav Lozinski ja Aleksander Ossipov. Viimane kaitseks 1935. aastal magistrikraadi. Mitmed EAOK vai-

semestril ikooniteoloogiat preester Meletius Ulm ja aastail 2006–2008 kanoonilist teoloogiat ning kreeka keelt Pariisi Püha Sergiuse Õigeusu Teoloogia Instituudi professor ja Pariisi Ülikooli XI Jean Monnet õigusteaduskonna teadustööde juhendaja arhimandriit Grigorios D. Papathomas. Siinkirjutajal on olnud au lugeda Alma Materis kursusi Eesti õigeusu kiriku ja riigi suitest (2008) ja diakoonia ehk kristliku hoolekande tööst tänapäeva Eestis (2011) ning jätkata teadurina lähiaja kirikuloo alast uurimistööd. Taasavatud teaduskonna magistrikraadiga on meie vaimulikest Tartu pühitsetud piiskop Eelija, magistriõppes õpib alates sellest aastast ka Tartu vaimulik munkpreester Orenti, bakalaureuseõppes aga alates 2009. aastast preester Afrat Laas.

Kokkuvõttes jäab loota, et õigeusu teoloogia õpetamine omendab nii Eesti Apostlik-Õigeusu Kirikus kui ka Tartu Ülikoolis ajapikkü süsteematisema väljundi. Õigeusu teoloogilise kõrghariduse võimaldamine kohalikul tasandil nii seminari- kui ka kõrghariduse nälol on meie Kiriku jaoks möödapääsmatult vajalik. Vaimulikkude ja kirikuteenrite ettevalmistamine ei tohi jäädä soiku isegi Kiriku raskes majanduslikus olukorras. Otsigem siis igakülgseid võimalusi andekate õigeusuliste teoloogiaüliõpilaste toetamiseks ning kirikutöösse kaasamiseks. Andku Jumal meile kõigile väsimatut jõudu ning head tahet selle olulise eesmärgi täideviimisel. Ning lõpuks tänagem Alma Materi taastatud usuteaduskonda nende kirikutöötajate eest, kes juba tegutsevad meie Kiriku tööpöllul!

Tartu Jaani kirikus 7. oktoobril 2011 toimunud oikumeeniline tänujumalateenistus Tartu Ülikooli usuteaduskonna taasavamise 20. aastapäeva auks. EELK Tartu Jaani koguduse õpetaja prof Urmas Pett, EELK peapiiskop Andres Pöder, rooma-katoliku kiriku esindaja Hannes Heinsar, EAOK preester Andrei Sõtšov jt.

Kuriste Jumalasünnitaja Sündimise kirik.

KÕIK ON AVATUD, KÕIK ON OODATUD...

Preester Abraham Tölp

Kui Hiumaa Kuriste Jumalasünnitaja Sündimise kiriku altar pühitsetud sai, ohkas koguduse juhatuse liige Hillar Padu rahulevalt: „Ma ei uskunud, et minu silmad veel sellist kaunist pühakoda näevad. See on ime! Tallinnas on üks mees – metropoliit Stefanus –, kes selle eest hea seisid!“ Need sõnad iseloomustavad mieleolu, mis Hiumaal tol 23. oktoobri pühapäeval valitses – Hiumaa rahvas sai tagasi oma kauni pühakoja.

Kuriste kirikul on nüüd uhius põrand ja uus katuse nelikosa ja ehitajalt kingituseks saadud kullakarva värvitud ristid. Kahjuks ei jätkunud pühakodade programmi rahast kiriku sisetööde remondiks. Koguduse omavahendite, vallavalitsuse ja teiste toetajate abiga said kenaks ka kiriku laed ja seinad. Hiumaa muinsuskaitse juhi Dan

Lukase ettevõtmisel leidsime algupärased värvitoonid. Seinte ülemine osa ja lagi on hele-helesinine. Seinte alumine osa hele ooker on mariinsinise triibuga ülemisest osast eraldatud. Altari pühitsemise eelöhtul, kui meie valitseja koos arhidiakoniga pühakoda üle vaatama tuli, oli kirikusaal tulbisid töötajaid täis. Igaühel oli oma ülesanne täita: kes pesi aknaid, kes pani põrandaliiste, kes sättis ikonostaasi üles ja kes pani altarilauda paika. Märkasin väikest murehelki metropoliidi silmis: kas kõik saab ikka homseks korda? Järgmisel hommikul võtsin kirikus vastu valitseja, kes rõõmsameelselt ütles: „Hoopis teine asi!“ Pühakoda oli valmis ja altarilaud ootas pühitsemist.

Rukkiroo-katus, käsitsi tahutud palkidest seinad, laudisest kellatorn. Malvaste õigeusukabel Hiumaal ei jäta ükskõikseks ühtegi möödujat. Pea terve suvi käisime kabelit ehitamas. Vallavalitsuse ja koguduse rahva toetusel saime kabeli valmis ka seest.

Laupäeval, 23. juuli hommikul, olid pühade säälmmed kabeli ees lilledega kaunistatud laual. Kogudus ja kūlarahvas oli kohal. Malvaste kabel ootas pühitsemist.

Metropoliit: „Teie, vürstdid, tõstke väravad üles; teie, igavesed uksed, minge lahti, ja Aukuningas tuleb sisse!“ Kirikuvanem Lydia vastab kabelist: „Kes on see Aukuningas?“ Metropoliit väljast: „Issand, tugev ja vägev, Issand, vägev sōjas, vägede Issand,

Isa Abraham puusepatööl Malvaste kabelis.

Fotod: Leena Tölp

see on Aukuningas!“ Pärast kolmandat korda lükati pühakoja uks lahti. Metropoliit võttis diskosel olevad pühad säälmmed oma pea peale ja tegi nendega kolm korda ristimärgi. Metropoliidi järel läksid kõik kabelisse. Metropoliit ja tema preestrid läksid altarisse ja pühad säälmmed pandi neile mõeldud süvendisse aujärje-aluses sambas. Altarilauda suitsutati. Säälmete peale valati püha salvi ja nad kinnitati hoolikalt, öeldes: „Igavene olgu selle pühakoja ehitajate mälestus!“ Nii alustasime Malvaste kabeli pühitsemist, mille kulminatsiooniks oli püha liturgia. Rahvast oli palju, kabeli uksed ja

aknad olid avatud. Altari aknast sai otse altarisse vaadata. Kõik oli väljast hästi näha. Kõik oli avatud ja kõik olid oodatud.

Kõik on avatud, kõik on oodatud – sellise lähenemisega me Hiumaal jätkame! Seda lähenemist toonitas ka meie metropoliit oma jutluses Kuriste Jumalasünnitaja Sündimise kiriku pühitsemisel. Kuriste Haridusseltsi naiste ettepanekul alustasime vestlusringiga õigeusu kiriku traditsioonist... ja nii me jätkame, sest Jumal on meiega. Olen Issandale tänulik võimaluse eest Hiumaal Jumala rahvast teenida!

maailma, mis kuuluvad nii vaimsest kui ka juriidiliselt Oikumeenilise Patriarhaadi all, kõik patriarhaadid (v.a Gruusia) ja autokefaalsed kirikud, samuti paljud teoloogilised koolid ja akadeemiad koos eriala spetsialistidega (arstid, medöed, sotsiaaltöötajad jne), kes kõik nii kaudselt kui ka otseselt puutuvad kokku haigete hooldamisega. Kohal olid ka eri konfessioonide esindajad, kes rikastasid konverentsi oma kogemustega pastoraalhoolekande vallas.

Surm

Üks müstilisemaid ja intrigeerivamaid teemasid inimajaloos oli ja on ka edaspidi surma fenomen. Paljud peavad seda alateadvuse üheks liikumapanevamaks jõuks, mis ühelt poolt on viinud inimese hedonismini, eesmärgiga kogeda ja nautida elu nii kaua, kui teda veel on, kuid samuti kuulsuse ot singutele, mis kirjutaks meie nimed ajalooraamatutesse, saavutamaks nõnda mingil määral surematust. Teine osa valib aga askeesi ja kasinuse, valmistades ennast juba varakult ette surmagaga kohtumiseks. Enamus aga üritab seda teemat kui tuld vältida ning sellele mõtelda nii vähe kui võimalik, kuni hetkeni, mil too fenomen järsku uksele koputab ning inimese kangestava hirmuga vallutab. Surm on meie elu üks loomlikumaid nähtusi, ent samaaegselt on surm paljudel vastuvõetamatu. Miks on see nii? Üheks põhiliseks põhjuseks on teadmatus eesootava kohta. Ei ole ükski tänapäeva teadusharudest suutnud tööstada, et inimese isikuline eksistents ei lõpe surmagaga.

Meie, kristlaste jaoks võtab kogu teemaaga

vägagi teistsuguse ilme, nimelt saab surmast usklikele surematus. Ja selle tõdemuse garandiks on meie usk Kristuse surnuist ülestõusmisse, kus surm kui loomuvastane ja röhuv anomaalia saab alistatud ning muutub meile usus ja ühenduses Jumalaga hoopis lunastavaks vahendiks. On huvitav, kuidas tänapäeva inimese võimetus aktsepteerida surma viib ta paradoksaalsel kombel võimetuseni aktsepteerida ka elu ennast. Seetõttu kaotab Kristuse ülestõusmises meid kõiki ees ootav surm negatiivse tähenduse ning annab meile võimaluse väärustada hingerahuga elu ja iga meile antud päeva, saavutades nõnda ka vääriku se "Surmagärvavate ees".

Palliatiivne hool ja Kirik

Palliatiivne hool on hool inimese eest, kes põeb mõnda pikaajalist ravi nõudvat hingust või kelle haiguslik seisund ei anna enam suurt elulootust (näiteks vähihäiged).

Etu viimasel etapil mängivad olulist rolli arstid, medöed, psühholoogid jm meditsiiniline personal, kes vastutab meie kehalise ja ka psühholoogilise heaolu eest: vaigistades valu, tuulutades tuba, hoides kätt, lohutades jne. Ent sellel hetkel, kui üha jõulisemalt läheneb elu lõpp, ei paelu inimest enam nii väga selle maailma probleemid, vaid hoopis hirm eesootava teadmatuse ees. Ja on selge, et taoline inimliku nõrkuse hetk ei taba ainult uskmatuid, vaid võib osutuda murdvaks jõuks ka usklikele endile. Ja just siinkohal saab väärthuslikuks ning vajalikuks Kiriku toetus vaimuliku, kuid samuti ka koguduse või perekonna näol.

Ei tasu unustada, et inimese lahkumishetke hingeline seisund on väga tähtis. Kiriku kui kogukonna roll, kuulutades Kristuse võitu surma üle ja meie igavest elu Temas, on just vältida lahkunu langemist surmaeelsesse ahastusse ja lootusetusesse. Sellises olukorras on meditsiinipersonali ja Kiriku vaheline koostöö hä davajalik, eesmärgiga hoolitseda inimese psüühiliste ja füüsилiste vajaduste eest, kaotamata samaaegselt silmapiirilt isiku lunastuse printsipi.

Probleemsed teemad

Konverentsi ajal leiti paljudele probleemidele ilusaid ja enamusjuhtudel ka toimivaid lahendusi. Ent tegelik elu on tihti keerulised, kui see mugavas konverentsisaalis näib. Tihti seisame Kirikuna suurte dilemmade ja vastusteta olukordade ees, kus kaanonitest ja tippteoloogiast tundub vähe abi olevat. Näiteks võib tuua olukorra, kus teist kuud rasedal naisel avastatakse vähkaskaja. Alustades raviga (keemia- ja kiirtusravi), on lapse hukk (abort) vältimatud, ema elu aga küsimärgi all, teisalt jälle valik last kanda kuni tema sündimiseni tähendab ravi eitamist ja naise potentsiaalset surma. Problemaatilised on ka juhtumid, kus metsikute valude käes vaevleval inimesel on see sama valu võtnud ära võime loogiliselt mõtelda, loota ja isegi palvetada ning kus inimene on viidud vaimse hulluse äärele. Need ja paljud teised situatsioonid tekivad abistajates siamaani palju segadust ja vastamata küsimusi. Mis näitab jällegi koostöö vajalikkust nii Kiriku sees kui ka vajadust dialoogi järel eri teadusharudega.

HOOL SURMAVÄRAVATE EES

Tauri Tölp

12.–16. oktoobri leidis Rhodose saarel aset järjestikuselt teine Oikumeenilise Patriarhaadi pastoraalhoolekande konverents. Konverentsi organiseeris Oikumeenilise Patriarhaadi pastoraalhoolekande osakond Tema Pühaduse oikumeenilise patriarhi Bartholomeose õnnistusel.

Konverentsi teema oli „Hoolitsus Surmagärvavate ees“. Esitlused ja arutelud keskendusid surmale läbi meditsiinilise, teoloogilise, filosoofilise, psühholoogilise ja pastoraalse perspektiivi. Põhirõhk oli aga pallatiivsel hoolekandel ning samuti meditsiinilisel, psühholoogilisel ja vaimsel hoolekandel, mis on suunatud neile, kes kannatavad ravi-mature haiguste käes ning kes asuvad oma eluetapi viimses staadiumis.

Konverentsist võttis osa üle 150 esindaja. Esindatud olid kõik piiskopkonnad üle

Ikon 9. veebruaril 2011, kui kogudus selle uuesti kätte sai. Foto: Tiina Makkonen

IMETTEGEV PÜHAKUJU EESTISSE

Ülempreester Mattias Palli

Kui Jumal tahab, saabub jaanuarikuus, püha piiskopmärter Platoni ja tema kaasakannatajate mälestuspäeval Eestisse Helsingi Uspenski Katedraalis asuv Jumalasünnitaja Kozelštšani imettegeva pühakuju koopia, mis on omakorda saanud tuntuks paljude imetähete poolest.

Algne ikoon asus krahv Kapnistile kuuluvas Kozelštšani mõisas Poltaava kubermangus (praegune Ukraina). Tegu oli ilmselt Itaalia päritolu perekonna-aardega. Esimene teadaolev imetegu juhtus 1881, kui krahvi tütar Maria paranes ravimatust haigusest. Seejärel hakati ikooni kummardama ja mõisa aeda ehitati tema jaoks kabel, hiljem kirik.

Helsingi katedraalis asuv pühakuju on algse ikooni koopia. Selle andis Kroonlinna püha Joann, tundud jutlustaja ja imetegija, ühele Viiburi elanikule, kelle tütar pödes samuti parandamatut haigust. Tütar paraneski peagi pärast seda, kui ikooni ees oli peetud palveteenistus. Seejärel otsustati pühakuju annetada Viiburi eeslinna Sorvali Jumalasünnitaja Uinumise Kirikule. Seal imeteod jätkusid ja ikoon kaeati täntüäheks kuldniitidest kootud kattega ja ehititi rohkete votiivannetustega.

Teise maailmasöja ajal toodi ikoon Helsingi Jumalasünnitaja Uinumise Katedraali, kus teda samuti au sees peeti ja ehti. 2010. aasta juunis viisid vargad aga ikooni ja mõnda aega ei loodetudki seda enam tagasi saada, kuni üks targuste eest vangi mõistetud mees tunnistas süümeipiinades üles, kuhu ta oli pühakuju pool aastat tagasi Turus peitnud. Maasse kaevatud ikoon oli säilinud hämmastavalt hästi; restaurerimise käigus selgus, et see oli algkuju paberile trükitud ja puule liimitud koopia. Kate ja enamus tänuannetusi aga jäid kadunuks. Pühakuju toodi läbi mitme linna Helsingisse tänavu 13. augustil.

Metropoliit Stefanuse palvel ning Helsingi metropoliidi Ambrosiuse ja esipreestri Markku Salmise lahkel nõusolekul tuuakse Jumalaema Kozelštšani pühakuju Eestisse. 13. jaanuaril on ta kummardamiseks väljas Tallinna Issanda Muutmise Peakirikus seal toimuvu püha Platoni mälestuspäeva liturgia ja palveteenistuse ajal. 14. jaanuari hommikul külas-

tab ikoon Tartut ja sama päeva öhtul Pärnut. Pühapäeval, 15. jaanuaril on ta jälle Tallinnas, Püha Siimeoni ja naisprohvet Hanna Katedraalis. Kellel võimalik, tulgu selle erakordse sündmuse puhul neisse kirkutesse, et austada Kristust ja Tema kõigepühamat Ema imettegeva ikooni kaudu.

See pole nii ainult kiriku pühakujude puhul: ka ema või kallima fotot vaadates ei mõtle me ju kuigivõrd pildi värvidele, paberile jne, vaid sellele, keda pilt kujutab. Nii ei austata me ikooni suudeltes mitte puud, värv, hõbekatet või klaasi, vaid Kristust, Jumalaema, pühakuid või ingleid, kes sellele maalitud. Kuid ikoonil on veel külgi, mida tavatisel pildil pole. Kõige olulisem on, et erilise kujutamisviisi ning mit-

saadaksegi küll ja küll, ka n-ö tavalise ikooni ees palvetades. Kuid nagu Kõigekõrgem toimib maailmaga oma uurimatu tahte järgi ja nagu igal inimesel on oma isiklik suhe Temaga, nii on ka ikoonid orsekui mingid isiklikud, eripärased armuvahendid, ja püüda selgusele jõuda, miks just see pühakuju ja miks just nõnda, on võimatu. Muidugi on Jumalaema üksainus ja tema eestpalveid võib anuda iga ikooni ees, kuid mõne

Ikon enne varastamist aastal 1999. Foto: Mariamne Purmonen

abil teeb ta imesid tihemini ja avalikumalt.

Lõpuks: ikooni vägi ei ole mingi nõidus, vaid see „töötat“ inimese isikliku suhte põhjal Jumalaga. Ehk siis tuleb pühakuju läheneda usuga ning lootuse ja armastusega. Kui vere-töbine naine puutus Kristuse kuuepalistusse, ei öelnud Kristust talle: „Minu kuuepalistus on sind päästnud“ (=terveks teinud), vaid: „Sinu usk on sind päästnud“. Muidugi oli määравaks see „vägi“, mis meie Issand tundis endast välja läinud olevat, kuid inimese usk, inimese enda pürgimine ja tahtmine on pinnas, kuhu jumalik vägi võib laskuda. Seepärast on pühakuju nagu avaus, mille kaudu Jumal oma armus sirutub meie poole, kuid mille abil ka meie võime oma jõudu mõöda Tema poolt sirutuda. Ja kohtumispai on pühas Jumalasünnitajas, keda austame ja kelle kohalolu tunneme enneköike tema lugematute ikoonide kaudu.

Ikon Uspenski katedraalis 13. augustil 2011. Palve ikooni juures.

Foto: Aristarkos Sirviö

Eesti Õigeusu Noorte Liidu kodulehekülg: www.eonl.ee/index.php

Peatoimetaja: Madis Kolk (madis.kolk@eooc.ee); välstoimetaja: preester Sakarias Leppik; lastelehe toimetaja: Edith-Helen Ulm; tõlked vene keelde: preester Stefan Fraiman; tõlked prantsuse keelest: Tiina Niitvägi-Hellamaa; tõlked kreeka keelest: Maria Blauhut; keeletoimetaja: Epp Väli; kujundaja: Inga Heamägi; EAÖK Kirjastus, Wismari 32, Tallinn 10136; interneti lehekülg: www.orthodoxa.org (rahvusvaheline); www.eoc.ee (eesti)